

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
(повне найменування вищого навчального закладу)

ФАКУЛЬТЕТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
(повне найменування інституту, факультету)

Кафедра: публічного управління та адміністрування
(повна назва кафедри)

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «Реалізація державної політики фінансово-
господарської стабілізації на регіональному рівні»

Виконав: студент магістратури за
спеціальністю 281 Публічне
управління та адміністрування заочної
форми навчання
Юрій МАРЧАК

Керівник: завідувач кафедри
публічного управління та
адміністрування, доктор наук з
державного управління, професор
Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Рецензент: _____

АНОТАЦІЯ

Марчак Ю. Р. Реалізація державної політики фінансово-господарської стабілізації на регіональному рівні. – Рукопис.

У магістерській роботі запропоновано розв'язання актуального наукового завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні й розробленні практичних рекомендацій щодо реалізації державної політики фінансово-господарської стабілізації на регіональному рівні в умовах суспільних перетворень.

Визначено, що органи публічної влади на регіональному рівні повинні реалізувати ефективні механізми державної політики фінансово-господарської стабілізації в умовах трансформації суспільства, приймати програми соціальної збалансованості. Влада має нести відповідальність за управління матеріальними ресурсами, за визначення пріоритетів у їх розподілі, координацію завдань з фінансово-господарської стабілізації, інформування громадян про ймовірність настання соціально-економічної нестабільності.

Обґрунтовано, що вирішення фінансово-господарських проблем пов'язане з низкою труднощів, серед яких особливо слід відзначити низьку рентабельність виробництва і, в результаті, низьку платоспроможність громадян, а також досить високий рівень зубожіння населення, що перешкоджає стабільному соціально-економічному зростанню.

Доведено, що суспільно-владна взаємодія у даній сфері має базуватися на критеріях, за якими можна стабілізувати рівень соціального капіталу, так як окремі частини суспільства по-різному реагують на соціально-економічні кризи, усвідомлюють реальність негативного впливу суспільних трансформацій.

Ключові слова: публічне управління, соціально-економічні кризи, механізми, фінансово-господарська стабілізація, органи публічної влади, державна політика, суспільні перетворення, соціальні зміни.

SUMMARY

Marchak Y.R. Implementation of the state policy of financial and economic stabilization at the regional level. - Manuscript.

The master's thesis offers a solution to an actual scientific problem, which consists in the theoretical justification and development of practical recommendations for the implementation of the state policy of financial and economic stabilization at the regional level in the conditions of social transformations.

It has been established that regional level management bodies should implement effective state policy mechanisms for financial and economic stabilization in the conditions of social changes and adopt social equalization programs. The government should be responsible for managing material resources, determining priorities in their distribution, coordinating the tasks of financial and economic stabilization, and informing citizens about the likelihood of socio-economic instability.

It is proven that the solution of financial and economic problems is connected with a number of difficulties, among which are low profitability of production and, as a result, low solvency of citizens, as well as a relatively high level of impoverishment of the population. It should be noted that this prevents stable socio-economic growth.

It has been proven that the interaction of the state and the authorities in this area should be based on criteria capable of stabilizing the level of social capital, since certain parts of society react differently to socio-economic crises and are aware of the reality of negative consequences. social crises. Transformations.

Keywords: public administration, socio-economic crises, mechanisms, financial and economic stabilization, state authorities, state policy, social transformations, social changes.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ.....	8
1.1. Сутність та основний зміст державної політики фінансово- господарської стабілізації.....	8
1.2. Управлінські підходи щодо функціонування суб'єктів підприємницької діяльності в період суспільних трансформацій.....	17
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ПРАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ.....	25
2.1. Аналіз європейського досвіду соціально-економічної політики з реалізації державних програм фінансово-господарської стабілізації.....	25
2.2. Характеристика діяльності національних органів публічної влади у співробітництві з інституціями ЄС.....	34
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ У ПЕРІОД СУСПІЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В УКРАЇНІ.....	41
3.1. Концептуальні підходи державної політики фінансово-господарської стабілізації в умовах воєнного стану.....	41
3.2. Шляхи реформування державної політики фінансово-господарської стабілізації на регіональному рівні в Україні.....	49
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

ВСТУП

Актуальність теми. Суспільні перетворення та соціальні зміни перевіряють потенціал боротьби з фінансово-економічною нестабільністю, а також рівень готовності та швидкість реагування на кризові явища соціально-економічного характеру. Враховуючи те, що останні соціальні зміни характерні для кожної країни світу, незалежно від рівня її соціально-економічного розвитку, в тому числі й для України, постає питання, як зменшити фінансове навантаження на державний бюджет. Суспільні трансформації стали викликом для запровадження системи заходів із впровадження ефективних інструментів управління фінансово-економічною стабілізацією.

Органи державної влади зобов'язані створювати умови для добробуту населення шляхом фінансово-економічної стабілізації, що ставить нові виклики на сучасному етапі. Основою прийняття державно-управлінських рішень щодо довгострокового розвитку країни та важливим кроком у розробці національної економічної стратегії стала оцінка рівня соціально-економічного розвитку України та можливостей її майбутнього зростання. Рішенням Кабінету Міністрів України затверджено Національну економічну стратегію на період до 2030 року, яка визначає стратегічний курс державної політики з урахуванням оптимальних можливостей фінансово-економічної стабілізації.

Це положення стає основою для пошуку шляхів удосконалення управлінського інструментарію реалізації державної політики фінансово-економічної стабілізації та потребує теоретико-прикладних засад обґрунтування пропозицій у цьому аспекті. Стратегія соціально-економічного розвитку має визначити ключові проблеми, можливі напрями та шляхи вирішення формування нової державної політики в період суспільних змін та обґрунтувати застосування ефективних інструментів публічного управління.

Теоретико-методологічні основи публічного управління, формування державної соціально-економічної політики в різних сферах, інструменти її

реалізації та шляхи вирішення важливих проблем у формуванні державної політики в умовах суспільних трансформацій у своїй науковій діяльності досліджували: С. Домбровська, О. Крюков, Н. Леоненко, С. Майстро, А. Ромін та інші.

Як показав аналіз літератури, загальні питання теорії формування публічно-владних відносин у контексті державної соціально-гуманітарної політики були предметом наукових досліджень таких українських учених: Ю. Вороненко, Л. Жаліло, В. Москаленко, Н. Нижник, О. Худобій.

Шляхи реформування соціально-економічної та гуманітарної політики держави є предметом дослідження таких науковців, як Л. Антонова, І. Парубчак, Л. Сідельник, О. Черниш, Е. Щепанський та інші.

Водночас в Україні відсутні дослідження з публічного управління фінансово-економічними проблемами в період суспільних перетворень. Не применшуючи важливості та значущості внеску вчених, зазначимо, що теоретичні та практичні аспекти фінансово-економічної стабілізації в реалізації державної політики в період суспільних змін ще не є предметом окремого комплексного дослідження в Україні. Вищевикладене зумовило вибір теми магістерської роботи.

Мета та завдання магістерської роботи. *Метою* магістерської роботи є обґрунтування теоретичних засад та прикладних аспектів реалізації державної політики фінансово-господарської стабілізації в умовах суспільних перетворень в Україні.

Для досягнення мети магістерської роботи було визначено такі *завдання* дослідження:

- розкрити сутність та основний зміст державної політики фінансово-господарської стабілізації;
- визначити управлінські підходи щодо функціонування суб'єктів підприємницької діяльності в період суспільних трансформацій;
- провести аналіз європейського досвіду соціально-економічної політики з реалізації державних програм фінансово-господарської стабілізації;

- охарактеризувати види діяльності національних органів публічної влади у співробітництві з інституціями ЄС;
- виявити концептуальні підходи державної політики фінансово-господарської стабілізації в умовах воєнного стану;
- сформулювати шляхи реформування державної політики фінансово-господарської стабілізації на етапі суспільних перетворень в Україні.

Об'єктом дослідження є відносини, які виникають у сфері фінансово-господарської діяльності на державному та регіональному рівнях.

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та прикладні аспекти державної політики фінансово-господарської стабілізації в умовах суспільних перетворень.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є система загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, таких, як структурно-функціональний, статистичний, метод системного аналізу та синтезу, спостереження.

Інформаційною базою дослідження є вітчизняні та зарубіжні нормативні акти, наукові публікації та навчальні посібники.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання висновків та практичних рекомендацій, які містяться в магістерській роботі, як в теоретичному, так і в практичному значенні при формуванні та реалізації державної політики фінансово-господарської стабілізації в умовах суспільних перетворень.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ

1.1. Сутність та основний зміст державної політики фінансово-господарської стабілізації

У науковій літературі термін «політика» (від грец. *πολιτικά* — мистецтво державного управління) вперше з'явився у вченнях Арістотеля (335-322 рр. до н. е.), а саме «Трактаті про державу та принципи теорії управління». До кінця 19 ст. термін використовувався майже виключно в контексті ієрархічних владних відносин у відповідній територіальній одиниці, взаємодії між тими, хто наділений владою, і тими, від кого залежить здійснення цих повноважень [2, с. 4].

Ефективна та реалістична політика є необхідною умовою процвітання та добробуту нації та стабільності суспільства. Існує багато видів і типів політики: внутрішня, зовнішня, соціальна, національна, економічна, науково-технічна, культурна, фінансова, військова, кадрова, екологічна та ін. При цьому справді демократичний, відкритий і продуктивний зміст політики передбачає активну участь у ньому і тим самим в управлінні державними і суспільними справами якомога більшої кількості громадян.

Така політика дає можливість людям впливати на розробку загального курсу розвитку держави, визначення її цілей, завдань і орієнтирів, а також встановлювати відносини з владою, контролювати її діяльність [15, с. 7-8]. Політика відображає практичні зв'язки, ідеологію, яка визначається рухом економічних процесів і виступає надбудовою над економічним базисом суспільства, а економічні інтереси є соціальною основою політичної дії. Політика описується як концентроване відображення не лише економічних, а й інших потреб соціальних класів і соціальних прошарків і має суттєвий вплив на всі структурні елементи надбудови [2, с. 5].

Державна політика стосується інструкцій або моделей дій урядовців, а не окремих абстрактних рішень. Політика включає не тільки рішення про прийняття закону чи нормативного акту, а й подальші рішення щодо його виконання. Не всі державні політики можуть бути реалізовані державними установами та посадовими особами. Сьогодні до реалізації державних програм та надання послуг населенню на конкурсних засадах все більше залучаються приватні організації та фізичні особи. Публічна політика виникає у відповідь на політичні вимоги або вимоги щодо активності чи бездіяльності відносно конкретних питань, що виходять від громадян, представників групових інтересів і законодавців [36, с. 39-40].

Науково-теоретичне обґрунтування сутності поняття «державна політика» проводили різні науковці та вчені. Нами систематизовано визначення даного поняття (табл. 1.1).

В сучасних умовах розвитку глобалізаційних тенденцій необхідність державного впливу на фінансово-економічні процеси продиктована появою та існуванням негативних явищ у ринковому механізмі, які не лише гальмують підвищення та зростання статистичних показників національної економіки, але й унеможливають реалізацію положень державної політики, які є важливими для виконання. При цьому завдяки використанню системи державних інструментів впливу значно мінімізується ризик руйнівної дії факторів ринкового середовища та забезпечується досягнення стратегічної мети розвитку національної економіки [12, с. 58].

Вплив інституційних реформ на державну економічну політику в структурній трансформації національної економіки в ході модернізаційних змін проявляється не лише в лібералізації економічної політики, а й у врахуванні наслідків впливу внутрішніх і зовнішніх чинників фінансового розвитку на інституційні зміни бюджетної системи України. Важливим елементом державної фінансової політики є створення інституційної структури бюджетної системи, що забезпечує прозорість фінансових потоків у сфері державних доходів і видатків, функціонування вільного фінансового

ринку, який забезпечує реалізацію державної політики, що спрямована на покращення інвестиційного клімату, підвищення ефективності та конкурентоспроможності компаній та стимулювання економічного зростання [1, с. 111].

Таблиця 1.1

Систематизація поглядів вчених на трактування
поняття «державна політика»

№ з/п	Автор	Визначення поняття «державна політика»
1.	Ковбасюк Ю.В. та інші [15, с. 8].	Державна політика – це сукупність ціннісних цілей, державно-управлінських заходів, рішень і дій, порядок реалізації державно-політичних рішень (поставлених державною владою цілей) і системи державного управління розвитком країни, що характеризуються прагматизмом, раціоналізмом і діагностованістю; державна політика конструюється для реалізації і зовсім не констатується пост-фактум.
2.	Романов В.Є., Рудік О.М. та Брус Т.М. [43, с. 7].	Державна політика – це відносно стабільна, організована та цілеспрямована діяльність уряду стосовно певної проблеми, яка здійснюється ним безпосередньо чи опосередковано і впливає на життя суспільства.
3.	Ребкало В.А. [14, с. 6]	Державна політика - це відносно стабільна, організована й цілеспрямована діяльність/бездіяльність державних інституцій, здійснювані безпосередньо чи опосередковано щодо певної проблеми або сукупності проблем, яка впливає на життя суспільства.
4.	Тертичка В.В. [50, с.133-135]	Державна політика трактується як «сукупність специфічних, неординарних дій, заходів та інститутів, за допомогою яких відбувається задоволення різноманітних інтересів диференційованого суспільства».
5.	Князев В.М., Бакуменко В.Д. [16, с. 63]	Державна політика є засобом, що дозволяє державі досягнути певної мети в конкретній галузі, використовуючи правові, економічні, адміністративні методи впливу, спираючись на ресурси, які є в її розпорядженні».

Примітка. Складено автором.

Стабілізація та прискорення суспільного розвитку в умовах трансформації економіки вимагає не лише накопичення фінансових ресурсів для реалізації пріоритетних державних програм, а й пошуку нових підходів у формуванні фінансової політики та моделі її розвитку, нових технологій управління, форм і методів управління фінансовими активами в процесі їх залучення, використання та перерозподілу. Вирішальну роль відіграє держава, яка шляхом формування нормативно-правової бази фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання перерозподіляє ВВП між різними рівнями, сферами та ланками бюджетної системи. Держава, запроваджуючи або підтримуючи норми міжнародного фінансового права, які визначають участь у перерозподілі всього світового продукту, тим самим оптимізує і спрямовує фінансові потоки в країні [29, с. 196].

Е. Девіс вважає, що важливо визначити системні ризики та фінансову нестабільність як причину підвищеного ризику фінансової кризи – серйозного колапсу фінансової системи, що призводить до неможливості надавати платіжні послуги чи надавати кредити для продуктивних інвестиційних можливостей. Така криза, у свою чергу, матиме серйозний вплив на загальну економічну діяльність, тоді як це визначення виключає волатильність і невідповідність цін на активи як незалежні аспекти нестабільності [64, с. 2]. Є загальні характеристики, які допомагають передбачити кризові події:

- зміна політичного режиму;
- послаблення умов входження на фінансові ринки, що призводить до посилення конкуренції;
- накопичення боргу та шоки цін на активи призводять до вразливих балансів і нефінансового сектора;
- інновації на фінансових ринках, які підвищують невизначеність під час кризи;
- концентрація ризиків і зниження достатності капіталу банків, що знижує стійкість до шоків [64, с. 15].

Система регулювання та нагляду за фінансовими посередниками змінюється з мікропруденційної на макропруденційну (або «системну») орієнтацію. Відповідно, акцент зміщується від стабільності окремих інститутів до стабільності системи в цілому та від аналізу часткової рівноваги до аналізу загальної рівноваги, яка підкреслює зв'язок між фінансовою системою та реальною економікою. У той же час грошово-кредитна політика, спрямована виключно на короткострокову цінову стабільність, безумовно, достатня для підтримки фінансової стабільності, але все частіше ставиться під сумнів.

Фінансова стабільність – це широке поняття, яке охоплює різні аспекти фінансів і фінансової системи – інфраструктуру, інститути та ринки. Як приватні, так і державні суб'єкти беруть участь у ринках і ключових компонентах фінансової інфраструктури (включно з правовою системою та офіційними рамками фінансового регулювання, нагляду та контролю). Поняття фінансової стабільності стосується не лише відсутності реальних фінансових криз, але й здатності фінансової системи обмежувати, стримувати та керувати появою дисбалансів до того, як вони стануть загрозою для неї самої або для економічних процесів. У добре функціонуючій і стабільній фінансовій системі це відбувається, серед іншого, через механізми самокоригування та ринкову дисципліну, які створюють стабільність і не дозволяють проблемам загострюватися та перетворюватися на загальносистемні ризики [67, с. 6-7].

Є.С. Григор'єв підкреслює, що глобалізаційні процеси призводять до зменшення впливу національно-державних інститутів як на фінансово-економічні процеси, так і на загальне макроекономічне середовище в цілому, що підтверджується послабленням системи державного регулювання економічної діяльності, інноваційними, культурними та соціальними процесами, які зазвичай потребують перегляду існуючих методологічних підходів у системі управління макроекономічним середовищем [12, с. 53].

Під напрямками та методами державної політики щодо виявлення додаткових джерел і резервів модернізації всього фінансового потенціалу країни О.В. Портна розуміє процеси становлення якісно нової держави, що засновані на зв'язках між її складовими, а також послідовне здійснення заходів щодо пошуку джерел та їх інтеграції у формуванні позитивних фінансових потоків для функціонування всіх фінансових ресурсів країни. На її думку, одним із напрямків державної політики щодо модернізації всього фінансового потенціалу України є мобілізація та накопичення ресурсів шляхом обмеження обсягів витікання капіталу за кордон у формі інвестицій, проведення амністії капіталів [38, с. 164].

Держава як основний суб'єкт фінансової політики має більш рішуче використовувати фінансові методи планування, управління, контролю, а також фінансові інструменти регулювання, санкції та стимулювання для забезпечення фінансової стабільності та підвищення рівня життя населення [42, с. 26]. Г.В. Кучер підкреслює, що у виняткових економічних чи соціальних умовах функціонування фінансова політика уточнюється та коригується відповідно до ситуації, державних і суспільних потреб. Наприклад, фінансову політику в умовах економічної кризи можна визначити як стабілізацію або відновлення, а в умовах військової агресії фінансову політику можна охарактеризувати як політику боротьби з військовою агресією. Це означає, що держава визначає головну складову переходу фінансової політики від надзвичайного стану до нормального [29, с. 149].

В.С. Толуб'як і Ю.Г. Королюк розглядають трансформацію державної політики економічної безпеки України в контексті посилення зовнішніх загроз, яка має бути спрямована на усунення ознак неспроможності та формування України у сильну інноваційну незалежну державу шляхом запровадження ефективної нормативно-правової бази та створення механізмів безпечного економічного середовища [51]. Напрямок економічної політики держави має містити комплекс заходів щодо управління трансформаційними процесами економічної системи у формі зміни кількісних і якісних

характеристик її взаємопов'язаних елементів з метою створення збалансованого та ефективного взаємозв'язку між ними з метою досягти стійкої позитивної динаміки економіки для досягнення розвитку країни.

Державна політика щодо забезпечення безпеки в економічній сфері включає ті напрями діяльності, які запобігають або усувають можливість економічної дестабілізації, економічної кризи, забезпечують економічне зростання та економічну незалежність України [28, с. 130]. У довгостроковій перспективі наслідки тіньової економіки зазвичай призводять до фінансової та макроекономічної дестабілізації, а також зниження соціального добробуту населення. У таких умовах посилюється регулююча роль держави, а також вимоги до формування узгодженої грошово-кредитної, податкової та соціально-економічної політики, спрямованої на подолання зазначених негативних явищ, зокрема шляхом використання економіко-математичних методів. Інструмент моделювання та на цій основі проведення широкого спектру системних сценарних розрахунків для визначення ефективних інструментів соціально-економічної політики, мають бути спрямовані на детермінацію економіки в короткостроковій та довгостроковій перспективі [55, с.90].

Т.В. Черничко, В.Ф. Проскура, І.Ю. Яремко та Н.С. Ліба стверджують, що стабільне та збалансоване функціонування фінансової системи забезпечує оптимальний розподіл та перерозподіл фінансових ресурсів між її основними елементами та є одним із головних стимулюючих факторів економічного розвитку. Теоретично під стійкістю фінансових відносин розуміють зміст рівноваги на ринку фінансових ресурсів, яка досягається за наявності рівноваги між попитом і пропозицією, тобто стабілізація фінансових відносин визначається як процес досягнення балансу між попитом і пропозицією на ринку фінансових ресурсів [59, с. 344].

Дослідження зв'язку ефективності бюджетної стратегії в системі державного регулювання з характеристиками інституційного середовища країни показує, що саме інституційне середовище значною мірою створює

умови, в яких функціонує його складова – інституційна архітектура фінансової системи, що вбудована в економічну систему. Такі умови значною мірою залежать від низки історичних та соціокультурних особливостей країни, формування інститутів суспільства та особливостей його інституційного середовища. При цьому існує взаємодія між структурою та функціонуванням інститутів ринкової економіки з інститутами фінансової політики та механізмами їх впливу на соціально-економічний розвиток [22, с. 245].

Так за словами Ю. Шайгородського трансформація суспільства, яка призводить до змін економічних, політичних і культурних інститутів, нестабільності соціального середовища, невизначеності об'єктів ідентифікації та розмитості ціннісних орієнтацій. Соціальні трансформації призводять до змін у суспільній свідомості та особистому світогляді, а зміни на рівні індивідуального світогляду відображаються на економічному, політичному та соціальному житті. Це взаємозалежний процес, у якому змінюються політичні та економічні цілі, релігійні норми та сімейні цінності, що в свою чергу впливає на темпи економічного зростання, стратегічні плани політичних партій та перспективи демократичних інститутів загалом [60, с. 86, 88].

У сучасних соціально-філософських дослідженнях термін «соціальна трансформація» зазвичай використовується для опису радикальних змін і перетворень, які відбуваються в усіх сферах суспільного життя та фіксують появу нових ідеологічних вимірів та інноваційних практик, особливо впливаючи на традиційні та традиційні елементи, відомі як соціальний досвід.

О.В. Сніжко вбачає ключові завдання трансформаційної економіки у виявленні та розвитку тих ознак фінансової системи, які відповідають потребам економічного розвитку, а також у визначенні та реалізації політики, що стимулює фінансовий розвиток [44, с.3]. Очікувані наслідки реалізації державної фінансової стратегії для підприємницького сектору включають:

- деталізацію економіки;
- удосконалення структури та якості бюджетного регулювання з метою оптимізації податкових баз і ставок;

- створення сприятливого інвестиційного клімату;
- забезпечення правильних пропорцій і темпів зростання інтелектуального і фізичного капіталу;
- інтенсифікація виробництва [37, с. 330].

В. Гнеушева вважає, що однією з важливих проблем, які постають перед державою в контексті трансформаційних змін, є необхідність перегляду та зміни підходів до взаємодії держави та громадян. Саме взаємовідносини людини і суспільства визначають рівень розвитку держави, ступінь її демократизації та добробуту, оскільки розвиток людини як економічного суб'єкта визначається розвитком усієї економічної та фінансової теорії, а розвиток цивілізації – це розвиток людини та її потреб. У цьому контексті, домогосподарство – унікальна соціально-економічна одиниця, основа життєдіяльності будь-якого суспільства [11, с. 266].

Тому для формування стабільних фінансів домогосподарств необхідний перехід до нової моделі економічного зростання, яка базується на інноваціях та високих технологіях та сприяє повній ефективній зайнятості населення з високою заробітною платою. Існуючі механізми державного впливу на ситуацію на ринку праці можна вважати такими, що не відповідають сучасним вимогам і потребують докорінного перегляду. Домогосподарства можуть повноцінно розвиватися та ефективно виконувати свої функції лише під впливом стабільного соціально орієнтованого інституційного середовища та за умови скоординованих і чітких державних заходів, спрямованих на створення сприятливих умов для процесу формування доходів та регулювання сфери оподаткування, сфери заробітної плати та сфери пенсійного забезпечення та соціальної допомоги. Дослідження процесів акумулювання, руху, розподілу та перерозподілу фінансових потоків, які створюють фінансові ресурси домогосподарств, здатні висвітлити процеси формування фінансової архітектури національного добробуту у сфері децентралізованих фінансів.

1.2. Управлінські підходи щодо функціонування суб'єктів підприємницької діяльності в період суспільних трансформацій

Фінансово-економічна стабілізація на сучасному етапі повинна носити стратегічний характер і бути спрямованою на формування та реалізацію цілей господарської діяльності підприємств. Їх результатом стане економічна стабільність, стан якої можна змістовно формалізувати через рівні фінансової стабільності, ринкової активності та конкурентоспроможності. Система фінансової стабільності спрямована на розвиток підприємництва і водночас створює заходи безпеки, особливо в період соціальних змін.

Фінансово-господарська діяльність складається з критеріїв, які безпосередньо пов'язані з усіма економічними показниками діяльності підприємства, а також з основними розділами його бізнес-плану. Залежно від характеру діяльності компанії, її масштабів і цілей управління можна підібрати необхідний вид фінансового прогнозу, що відображає інтерес до відповідного періоду, а також необхідні показники. Щоб спрогнозувати прибуток або збиток, цілі повинні бути спочатку розроблені, а потім детально описані. Наявність даних прогнозу прибутку чи збитку дозволяє розрахувати необхідний обсяг ресурсів і собівартість продукції [56, с. 45-46].

Усі елементи фінансово-економічного прогнозування утворюють єдину систему і спрямовані на досягнення єдиної господарської мети. Тому, коли змінюється план одного відділу, необхідно відповідно змінювати план інших відділів. Розроблені плани плавно переходять один в інший, при цьому кожен окремий план необхідно коригувати в разі змін в системі. Фінансово-економічні прогнози важливі для прийняття управлінських рішень і раціонального використання наявних ресурсів підприємства. Неграмотне фінансово-економічне планування може призвести до нестачі коштів, низької рентабельності та платоспроможності підприємства.

Основні проблеми фінансово-господарської діяльності в період соціальних змін пов'язані з відсутністю на підприємстві ефективної організаційної структури, а саме роз'єднаністю підрозділів, складною

системою узгодження рішень та відсутністю необхідної інформації. Важливою проблемою є також відсутність у фахівців цієї сфери бізнесу бажання враховувати стратегічні цілі, а також їх регіональну, галузеву та іншу специфіку. Фінансово-економічні прогнози відіграють дуже важливу роль у період соціальних змін у підвищенні прибутковості фінансово-господарської діяльності підприємств та забезпеченні раціонального використання наявних фінансових, трудових і матеріальних ресурсів з урахуванням сучасної макроекономічної нестабільності, яка має значний негативний вплив на функціонування вітчизняних компаній [58, с.71].

Проект фінансово-економічної стабілізації має включати систему заходів, спрямованих як на зменшення обсягу поточних фінансових зобов'язань підприємств, так і на збільшення активів для їх погашення [23, с. 207]. Система оперативних захисних заходів корпоративних структур включає зниження поточних потреб, подолання банкрутств, забезпечення фінансової стійкості та досягнення довгострокової збалансованості в оперативному тактико-стратегічному прогнозуванні при настанні негативних економічних наслідків [39].

У найзагальнішому вигляді модель фінансового балансу корпоративних структур можна трактувати як рівність можливого обсягу створення та необхідного обсягу споживання власних фінансово-економічних ресурсів. В умовах, коли суб'єкт господарювання не підтримує темпи зростання обсягів реалізації продукції, для забезпечення фінансової рівноваги необхідно коригувати параметри його стратегії шляхом зміни основних фінансово-економічних показників [26, с. 97-98].

В умовах сучасного розвитку ринкової економіки ефективне функціонування будь-якого суб'єкта господарювання значною мірою залежить від якісного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, особливо в умовах суспільних перетворень. У діяльності комерційних організацій особлива увага приділяється потенційним учасникам ринкових відносин, оцінці рентабельності основних фондів, стабільності

ділових зв'язків, здатності виконувати зобов'язання, фінансового стану підприємства, в тому числі його кредитоспроможності, і його платоспроможність.

Необхідність ефективного аналізу фінансово-господарської діяльності, оцінки ризиків і прийняття правильних управлінських рішень визначають мету і завдання дослідження діяльності комерційних організацій. Метою економічних досліджень є структурування аналізу діяльності організацій з метою надання цілісної, актуальної та достовірної оцінки фінансово-економічної ситуації. Щоб забезпечити стійкість економічної життєздатності підприємства в сучасних умовах соціальних змін, необхідно вміти об'єктивно й достовірно оцінювати фінансовий стан свого підприємства та існуючих і потенційних конкурентів [24, с. 242].

Однак суспільні перетворення не завжди погані для бізнесу, оскільки вони можуть мотивувати компанії досягати успіху в короткостроковій перспективі. Низка компаній інвестують у цифрову трансформацію та запроваджують веб-додатки для полегшення командної роботи та підвищення безпеки даних під час роботи з дому. Заходи, спрямовані на вирішення соціальних змін, мають бути ефективними та негайно застосовуватися, а план управління кризою необхідний компанії, щоб зменшити вплив кризи. Зокрема, вони допомагають підтримувати ділову репутацію компанії, особливо серед клієнтів, конкурентів і лідерів галузі, під час і після кризи; покращити безпеку, здоров'я та благополуччя всіх працівників компанії; підвищити продуктивність під час та після кризи як стратегічні цілі та операційні цілі на період суспільних перетворень доводяться до відома всіх працівників.

Для створення ефективного плану боротьби з суспільними перетвореннями необхідно якомога швидше виявити кризу компанії, з'ясувати, чи спричинена криза внутрішніми чи зовнішніми обставинами, чи відчувають ці наслідки лише компанії даної галузі або компанії майже в усіх галузях економіки. Щоб оцінити вплив кризи, виходячи з характеру кризи, слід оцінити вплив кризи на компанію, працівників, клієнтів та інших

зацікавлених сторін [23; 35]. Це важливо для прийняття правильного управлінського рішення, оскільки наслідками кризи можуть бути зниження виробництва та/або продажів, незадоволеність клієнтів і скорочення клієнтської бази, а також погіршення репутації компанії.

Деякі з наслідків, з якими зіткнулися компанії під час світової пандемії COVID-19, включають зниження продажів і прибутків, зниження продуктивності через правила соціального дистанціювання, проблеми з відстеженням грошових потоків і перешкоди для спілкування з клієнтами. Підприємства, які не вжили миттєвих антикризових заходів, зазнали величезних збитків, і їх становище погіршувалося з кожним днем. Найбільше падіння продажів зафіксовано в компаніях автомобільної промисловості, аеропортової діяльності, туризму та громадського харчування, освіти, нерухомості, промислового виробництва, роздрібною торгівлі, транспорту та логістики [47].

Щоб уникнути скорочення чи звільнень, більшість компаній запровадили політику роботи вдома. У тих випадках, коли це було неможливо, сумлінні роботодавці скорочували робочий день і передбачали заходи для захисту своїх працівників. Оскільки швидко впроваджуються хмарні додатки, які дозволяють співробітникам і клієнтам взаємодіяти один з одним без особистих зустрічей, слід зазначити, що в перелік антикризових заходів повинні входити технології, що підтримують корпоративну репутацію.

У цьому контексті вкрай складно забезпечити, щоб самі наглядові структури не втручалися в процес і виконували свої обов'язки. Система моніторингу та відстеження результатів у державі має забезпечити постійний моніторинг процесу виконання програм та планів розвитку промислового комплексу. Моніторинг має здійснюватися в тісній співпраці з системами прогнозування та реагування та забезпечення безпеки.

Система прогнозування та реагування на відхилення від плану, а також забезпечення безпеки під впливом заходів у рамках державної політики призначена для розробки різних моделей розвитку промисловості та поведінки

суб'єктів господарювання в певних умовах [17]. Прогнози повинні визначати можливі результати виконання програми або плану в цих умовах, реагувати на відхилення від плану і забезпечувати безпеку, а також визначати методи впливу, необхідні для своєчасної нейтралізації негативних наслідків помилок.

Це зумовлено розвитком зовнішньоекономічної політики держави, яка залежить від обсягів інвестицій та зовнішньополітичних обставин. Визначити особливості цієї стратегії, які можуть привести до ефективного результату, досить складно, враховуючи, що необхідні результати будуть досягнуті найближчим часом. В Україні реалізація перелічених заходів є дуже незначною і потребує зусиль та часу. Моральний і матеріальний вплив може одночасно служити стратегічним напрямком. У цьому контексті велике значення набуває оптимізація завдань та функцій органів публічної влади, оскільки першочерговим на цьому етапі є впровадження ефективної державної інноваційної політики (рис. 1.1).

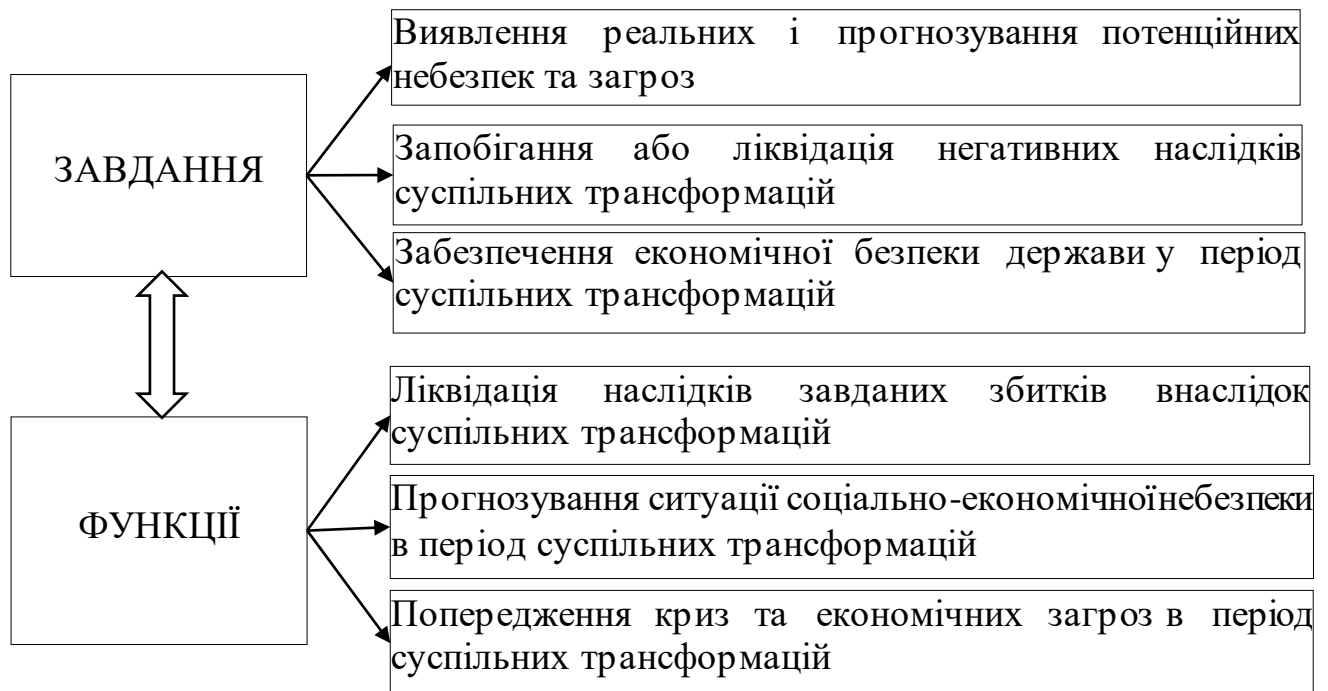

Рис. 1.1. Завдання та функції органів публічної влади щодо стабілізаційних заходів у період суспільних трансформацій

Примітка. Складено автором.

Це підтверджує наявність контрольних функцій, які б забезпечували ефективну реалізацію державної політики та сприяли її зміні у разі погіршення її ефективності. За допомогою цього кредиту спочатку має бути проведена реформа, спрямована на усунення низьких бар'єрів, які заважають підприємцям реалізовувати свої інвестиційні проекти. Боротьбу з тіньовою економікою та корупцією можна вести жорсткіше, оскільки жодні зусилля з розвитку всієї української економіки не принесуть бажаних результатів, поки не зменшиться кількість правопорушень. Шкоди державі завдають також соціальні наслідки, що виникають у суспільстві, як результат зниження рівня життя населення.

В умовах суспільних перетворень важливо, щоб компанія була відкритою у спілкуванні з усіма зацікавленими сторонами, з працівниками щодо їх перспектив роботи в компанії, зі спонсорами та інвесторами щодо найближчих та середньострокових перспектив бізнесу (рис. 1.2). Відкритість вимагає певних зусиль і викликає занепокоєння, але вона більш необхідна, ніж приховування реальності, яка в довгостроковій перспективі не викличе позитивної реакції зацікавлених сторін [30, с. 114]. Важливо спілкуватися з ключовими зацікавленими сторонами. Це дає їм впевненість, що компанія добре поінформована про виникаючі проблеми та працює над їх вирішенням.

Інституції, які просунулися далі по шляху цифрової трансформації, ніж інші, краще за інших адаптувалися до суспільних перетворень. Їхні бізнес-моделі та операційні бізнес-процеси змогли швидко адаптуватися та гнучко реагувати на зміни, що відбувалися. Компанії, які не мають надійної цифрової мережі або онлайн-присутності, знаходяться в не вигідному становищі. Водночас національні компанії-розробники програмного забезпечення, які пропонують інструменти для співпраці, програмне забезпечення як послугу та хмарні ресурси, стикаються з високим попитом, щоб задовольнити швидко мінливі потреби клієнтів та поведінку бізнесу [3, с. 27-28].

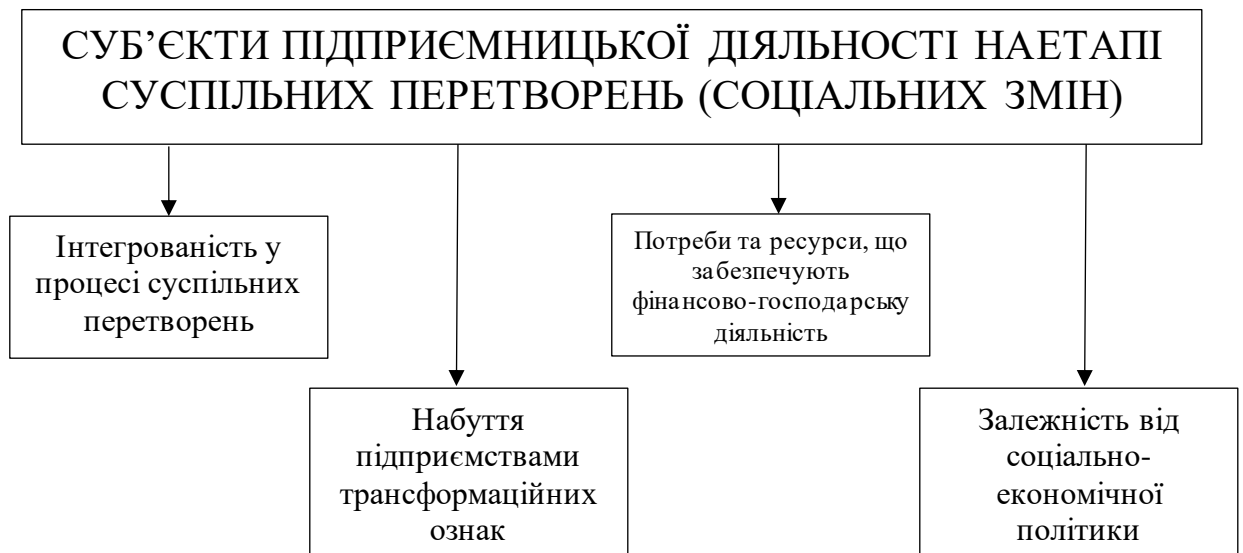

Рис. 1.2. Напрями функціонування суб'єктів підприємницької діяльності на етапі суспільних перетворень (соціальних змін)

Примітка. Складено автором.

Однак компанії, незалежно від того, наскільки вони оцифровані, повинні намагатися виходити за рамки безпосередніх викликів безперервності бізнесу, які приносять суспільні зміни. Оскільки державні обмеження сьогодні дедалі більше скасовуються, необхідно взяти стратегічних кроків, щоб підготуватися до нової норми, беручи до уваги отримані уроки. Досвід показує, що уряди повинні діяти швидко та рішуче, щоб залишатися стійкими перед обличчям поточної кризи та невизначеного майбутнього.

Коли ми вступаємо в епоху трансформацій, установи повинні коригувати свої витрати, а потім перерозподіляти їх відповідно до стратегічних пріоритетів. Тому корпоративно-орієнтоване мислення та ефективне управління змінами є вирішальними для подальшого розвитку організації, необхідно продовжувати активно впроваджувати цифрові технології та автоматизацію [34, с. 692]. Багато компаній, особливо промислові, є одними з провідних галузей з потенціалом цифровізації та автоматизації, але відстають у фактичному впровадженні. Таке небажання здійснювати таку трансформацію частково можна пояснити браком капіталу та необхідністю перенавчати працівників, а також частково інертністю та відсутністю зацікавленості та опору змінам.

У цей період соціальних змін керівники більшості національних компаній визнали, що цифровізація є потужним способом відповісти на постійно зростаючий тиск підвищення ефективності, інновацій та швидкості економічного розвитку. Крім того, завдяки більш складним і економічно ефективним технологіям і готовим рішенням витрати на автоматизацію зменшуються, а попит зростає. Однак більшість бізнес-процесів підприємства можна принаймні частково автоматизувати за допомогою розширеної аналітики та прогнозного моделювання, що дозволяє приймати оптимізовані рішення в режимі реального часу та скорочує трудомісткі ручні процеси.

Щоб швидко почати цифровізацію, національні компанії можуть впроваджувати готові рішення або розробляти індивідуальні рішення, тоді як компанії, які впроваджують запропоновані зміни, повинні здійснювати розробку в масштабах компанії. Для підтримки нової стратегічної моделі необхідно послідовно впроваджувати методи управління змінами під час кризи. Соціальні зміни не повинні викликати занепокоєння, оскільки вони можуть стати стимулом для компанії розробляти кращі стратегічні рішення щодо інших перешкод у майбутньому. Фінансова та економічна стабілізація важлива для того, щоб компанії могли краще підготуватися до майбутніх змін і зменшити їх вплив, тим самим зберігаючи ефективність свого бізнесу.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ПРАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз європейського досвіду соціально-економічної політики з реалізації державних програм фінансово-господарської стабілізації

В умовах суспільних перетворень для досягнення конкурентної переваги представники бізнесу змушені постійно ризикувати, застосовувати інноваційні технології, впроваджувати інноваційні ідеї та робити сміливі, креативні кроки. Фінансово-економічні втрати пов'язані з неефективним посередництвом, нерегулярними платежами та нестабільним функціонуванням грошової маси в результаті суспільних змін. Втрати доходів від підприємницької діяльності є великими в періоди невизначеності ведення фінансово-господарської діяльності, за умов виникнення негативних фінансово-економічних наслідків та фінансових ризиків.

Зараз більшість світових експертів говорять про занепад економіки через суспільні перетворення, фінансово-економічні показники стрімко падають, негативний вплив поширюється на світову економіку в цілому. Фінансово-економічні наслідки призвели до закриття кордонів, що призвело до падіння ринку збуту та неможливості закупівель за кордоном. Це досвід для державної економічної політики, але він дається дорогою ціною, оскільки невідомо, як саме ця ситуація в кінцевому підсумку може вплинути на економіку в цілому. Проте зрозуміло, що якщо повністю протистояти суспільним змінам і знову запроваджувати обмеження, фінансово-економічна система просто не зможе впоратися з цим натиском, і більшість компаній збанкрутують і будуть змушені призупинити свою діяльність.

Досягненню цих цілей сприяє фінансово-економічна стабілізація, оскільки сприяє раціональному використанню матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. У сучасному світі планування, у тому числі фінансове,

набуває великого значення у здійсненні господарської діяльності підприємств та підвищенні їх прибутковості. Необхідно проаналізувати фінансове планування, його роль у діяльності підприємств, а також основні проблеми його реалізації.

Оцінка економічного ризику на світовому фінансовому ринку останнім часом значно зросла, у багатьох випадках до найвищого рівня з часів світової фінансової кризи 2008 року [10]. Висока схильність до ризику є результатом невизначеності щодо впливу суспільних змін на рівень глобальної економічної діяльності. Невизначеність і зниження ліквідності на фінансових ринках призвели до різких змін цін по багатьох активах. Тому діяльність європейських наглядових органів в основному спрямована на забезпечення злагодженості національних структур та узгодженого підходу до виникаючих проблем інституційного нагляду (рис. 2.1).

Через глобальну рецесію і пов'язане з нею зростання кредитного ризику банківські котирування були переоцінені, зокрема через спостережуваний масштаб розпродажу та невизначеності щодо соціально-економічних перспектив акції різко зросли [1, с.81]. Однак у деяких країнах із вищим рівнем боргу або складнішими макроекономічними умовами ціни на державні облігації впали, особливо в країнах-членах Європейського Союзу.

Витрати на міжнародних фінансових ринках також тимчасово зросли, але до рівнів, які були лише вдвічі меншими, ніж під час глобальної фінансової кризи. Швидкі та ефективні дії центральних банків були чинником, який обмежив масштаби потрясінь на грошовому ринку та розпродажі на інших ринках [61].

Вплив на функціональність і стабільність фінансової системи має різний курс і наслідки в залежності від періоду, що розглядається. Основним завданням є також забезпечення постійного та безперервного доступу суспільства та суб'єктів господарювання до готівкових та безготівкових розрахунків. Ці явища негативно впливають на прибутковість фінансових компаній і, залежно від величини макроекономічного шоку, обсягу наявних

дисбалансів і стабільності фінансової системи, можуть становити загрозу для стійкості компаній [21, с. 182].

Рис. 2.1. Напрями діяльності європейських наглядових інституцій щодо фінансово-господарської діяльності в ЄС

Примітка. Систематизовано автором на основі [33].

На цій підставі надано рекомендації щодо призупинення виплати дивідендів та викупу власних акцій, а також діяльності, пов'язаної з банківським сектором. Також варто згадати законодавчі мораторії на повернення кредитів у деяких країнах. Класифікуючи кредитний ризик у контексті фіскальної підтримки у формі кредитних гарантій або мораторію на

кредити, європейські банки обрали гнучке застосування для класифікації ризику як прямого ризику. У свою чергу, Європейський центральний банк погодився з тим, що банки під його прямим наглядом тимчасово не зможуть виконувати вказівки, резервні вимоги та коефіцієнти покриття ліквідності.

Щоб підтримувати належне функціонування та цілісність фінансового ринку ЄС, Європейська комісія посилила вимоги щодо розкриття інформації щодо коротких продажів, тимчасово знизивши поріг, за яким особи, які мають чисту позицію в акціях, повинні виступити та повідомити про свою участь наглядовим органам. У свою чергу, менш термінові запити на інформацію чи дані, що мають відношення до майбутнього циклу планування рішень, було відкладено та оголошено про гнучкий підхід з урахуванням кризової ситуації у прийнятті рішень щодо реалізації проміжних цілей для виконання відповідних вимог. Європейська комісія започаткувала законодавчі заходи для регулювання банківського сектору, спрямовані на полегшення кредитування домогосподарств в умовах впливу суспільних перетворень.

Цільові зміни до відповідного регламенту, запропоновані Єврокомісією, стосуються, зокрема, розширення можливості використання перехідних положень при застосуванні стандартів бухгалтерського обліку та збільшення резервів на очікувані збитки. Водночас деякі країни пом'якшили параметри заходів, які не гармонізовані в законодавстві ЄС, наприклад, ліміти та обмеження щодо навантаження кредитних зобов'язань на поточний дохід позичальника або витрати на його обслуговування [67]. З іншого боку, Світовий банк запустив пакет допомоги для підтримки країн, що розвиваються, а Європейський інвестиційний банк запустив пакет допомоги, який включає кредитні гарантії для європейських компаній, лінії ліквідності для банків для надання позик на оборотні кошти та програму для покупки цінних паперів, що забезпечені активами [67].

Натомість Європейський банк реконструкції та розвитку підготував програму солідарності, яка передбачала, зокрема, підтримку короткострокової ліквідності або допомогу в реструктуризації зобов'язань, у тому числі перед

ЄБРР [63]. Для країн єврозони Європейський стабілізаційний механізм надав фінансову підтримку у формі кредитної лінії на основі існуючої кредитної лінії покращення умов. Держава-одержувач зобов'язується використовувати надані кошти для фінансування витрат на охорону здоров'я, лікування та профілактику інфекцій. Якщо раніше деякі кредитні установи відрізнялися підвищеним ризиком і низькими запасами капіталу, то сьогодні відбулося значне зростання кредитного ризику і змінився характер ризику у фінансовій системі.

Отже, ймовірність надлишкового кредитування в певних сегментах ринку зменшилась і була замінена ризиком надмірного обмеження доступності кредиту та його негативного впливу на реальну економіку. Сила та характер нинішнього шоку також створили нові зони ризику, головним джерелом загрози яких є банківський кредитний ризик. Значні масштаби суспільних змін призводять до погіршення фінансового становища багатьох компаній і домогосподарств, що значно підвищує ймовірність виникнення проблем з обслуговуванням боргу за більшістю видів кредитів.

Державна фінансова підтримка бізнесу разом із пом'якшенням монетарної політики, включаючи зниження процентних ставок, зменшує негативний вплив на позичальників, тим самим допомагаючи зменшити втрати банків за кредитами. Водночас вивільнення буфера системного ризику означає наявність у банків значних ресурсів для підтримки кредитування, зниження ризику кредитної кризи [46, с. 35]. Однак ризик сценарію кредитної кризи важко оцінити, оскільки він залежить не лише від обсягу та тривалості обмежень на міжособистісні контакти та ефективності заходів громадського захисту, а й від бажання та здатності самих банків надавати кредити.

Останнім часом тенденції, нові торговельні бар'єри та нові торговельні суперечки посилюються, країни не стільки запровадили суворіші обмеження на імпорт, скільки особливо обмеження на експорт у формі експортних заборон і квот. Особливо важливим у глобальних ланцюгах створення вартості є скорочення експорту деталей, компонентів і вузлів, які використовуються у

виробничих процесах, до інших країн. Транснаціональні компанії стикаються з проблемою диверсифікації імпорту напівфабрикатів і заміни існуючих китайських матеріалів, що виробляються на інших ринках [65, с. 26-27]. Державна політика фінансово-економічної стабілізації може стати додатковим чинником, що стимулюватиме компанії до диверсифікації джерел постачання та перенесення виробництва у свою країну.

Це досягається за допомогою повідомлень державам-членам Європейського Союзу та систематично оновлюваних матеріалів щодо заходів у торгівлі товарами, послугами та інтелектуальною власністю. У рамках оптимізації процесів реструктуризації боргу країни ЄС після консультацій з приватними кредиторами в рамках Ініціативи призупинення обслуговування боргу погодилися призупинити виплати боргу країнам з низьким рівнем доходу. Члени групи закликали вжити негайних заходів у відповідь на фінансову та економічну кризу, таких як: стриманість у застосуванні будь-яких експортних обмежень, заходи для полегшення торгівлі товарами та послугами, підвищення прозорості та утримання від встановлення мит на соціальні товари [66].

Європейські фінансові інституції, а також глобальна торгова система та міжнародна фінансова архітектура потребують реформ, щоб йти в ногу зі змінною динамікою фінансової та економічної діяльності. На думку держав-членів ЄС, вони відіграють важливу роль у цьому аспекті та допомагають забезпечити координацію та послідовність дій. Наслідки соціальних змін зараз однаково відчують усі соціальні групи, причому найбільше падіння обмінного курсу відбувається в галузях із складними ланцюжками доданої вартості, особливо електроніці та автомобілебудуванні.

На особливу увагу заслуговує досвід Німеччини. Федеральний уряд розробив програму державної підтримки компаній. Важливою складовою державної політики є забезпечення ліквідними активами самозайнятих осіб, фізичних осіб-підприємців та власників мікропідприємств, які опинилися у скрутному становищі. Їм надано часткову фінансову підтримку земельними

структурами, запроваджено механізм надання одноразових безповоротних субсидій. Заявки зазвичай подавали через спеціалізовані веб-сайти федеральних земель, які також розподіляють частину коштів, як через цей механізм, так і через власні програми, хоча рівні та умови фінансування у федеральних землях відрізняються [62].

Підприємці, які опинилися у скрутному фінансовому становищі, також отримали право відстрочити податкові платежі, а Kreditanstalt für Wiederaufbau надала підприємцям гарантії для отримання кредитів у «вітчизняних» банках. Усі необхідні процедури, пов'язані з розглядом заяв, максимально забюрократизовані; створено фонд економічної стабілізації (WSF) обсягом 600 млрд євро, кошти якого призначені для ліквідної підтримки системно важливих компаній, особливо великих. У критичних ситуаціях, особливо коли існує ризик недружнього поглинання іноземними інвесторами, держава готова повністю або частково націоналізувати «жертву кризи».

На сайті Федерального міністерства економіки та енергетики йдеться, що країна посилається на досвід Спеціального фонду стабілізації фінансового ринку, який був заснований у 2008 році в першу чергу для порятунку вітчизняних кредитних установ і підтримки системно важливих компаній. Також моделлю вважався Німецький економічний фонд (WFD), створений державою навесні кризи 2009 року для підтримки компаній, що опинились у скруті, гарантованими кредитами, який на той час становив 115 мільярдів євро.

Багато великих корпорацій без причини намагаються отримати доступ до дешевих кредитів. Щоб уникнути зловживань в рамках ВРД була створена спеціальна комісія з представників різних міністерств і відомств, яка приймала консолідовані рішення щодо розподілу коштів. Експерти рекомендують створити аналогічний орган Фонду економічної стабілізації, який допоможе приймати зважені рішення щодо розподілу коштів з урахуванням їх довгострокового, а не короткострокового економічного ефекту, щоб уникнути помилок у разі про можливу націоналізацію проблемних компаній.

Для забезпечення програм економічного розвитку держави необхідними ресурсами уряд задовольнив вимоги експертів і тимчасово призупинив забезпечення збалансованості бюджету з метою збереження бездефіцитного стану. Таким чином, пакет коаліційного уряду спрямований на максимізацію збереження підприємницького потенціалу, щоб його можна було швидко використати, коли почнеться економічний спад. Тому акцент робиться на підтримці ліквідності компаній, відстроченні податкових платежів і наданні необхідних фінансових гарантій, які допоможуть уникнути можливої неплатоспроможності через падіння попиту та порушення ланцюга поставок.

Крім того, Європейський центральний банк вирішив забезпечити національні кредитні установи достатніми кредитними ресурсами. Щоб мінімізувати ризик звільнення та зберегти людський капітал, підприємці отримують підтримку у переведенні своїх працівників на скорочений робочий тиждень та гнучкий графік роботи. Якщо ситуація погіршиться, німецька держава готова тимчасово інвестувати в капітал певних компаній.

Соціально-економічні соціальні зміни потребують як управління попитом, так і комплексних заходів у сфері монетарної, податкової та бюджетної політики, а також політики у сфері соціального забезпечення населення. Негативні наслідки для платоспроможності фінансової системи помітні одразу, але паніка та побічні ефекти на ринках виникають дуже швидко, тому органи влади повинні зосередитися на можливих збоях у фінансовій системі та підвищити довіру до фінансових ринків, надсилаючи чіткі сигнали. вони готові втрутитися. Оскільки виклики управління попитом і пропозицією є центральними, необхідно зрозуміти основи виявлення складних зв'язків між соціальними трансформаціями та динамікою соціально-економічного зростання.

Формуються курси суспільних трансформацій, з появою нової статистики соціальних трансформацій формується усвідомлення масштабів економічних втрат та уявлення про можливі заходи регуляторного впливу. Соціально-економічні наслідки суспільних трансформацій відстрочуються,

що зумовлено, в тому числі, нерівномірністю розподілу за галузями. Традиційно в періоди соціально-економічного підйому спостерігається тенденція до витіснення реальної економічної діяльності з фінансового сектора, а дешевий кредит перерозподіляє капітал, відволікаючи ресурси в галузі із середньою або низькою продуктивністю.

Як наслідок, в умовах суспільних трансформацій відбувається нерівномірний розподіл ресурсів, унаслідок чого економіка змушена переорієнтовуватися на більш продуктивні сектори та підприємства, чому часто гальмують кредитні кризи та дефляційний тиск. Ці цикли також збільшують розрив попиту та збільшують нерівність, тоді як заходи жорсткої економії, вжиті у відповідь на кризу, залишають більшість домогосподарств біднішими та збільшують розрив із надбагатими у світі [9, с. 75-76]. У цьому випадку всі факти, які пропонують вихід із глобальної рецесії, лежать вище рівня монетарної політики.

Крім того, банкам вдалося повністю нормалізувати ключові процентні ставки, що обмежує їх дії в поточній ситуації та свідчить про подальшу неготовність соціально-економічної політики, коли кожен новий шок для світової економіки відрізняється від попереднього. У результаті соціальних трансформацій спостерігається невідомий раніше інтенсивний комбінований негативний шок попиту та пропозиції, який негативно впливає на виробництво [13]. Компанії з високими постійними витратами знаходяться під загрозою банкрутства, а це означає, що банки, які надали кредити цим компаніям, також потрапляють у серйозні труднощі, тобто можлива банківська криза. Ризики та невизначеності, що є наслідком соціальних змін, призводять до зниження споживання домогосподарств.

Класична монетарна політика намагатиметься ліквідувати традиційні наслідки кризи. Проте в поточній ситуації очікується помірне зростання сукупного попиту через політику «кількісного пом'якшення» та зниження відсоткових ставок, оскільки країни переобтяжені боргом і відсутні нові стимули для зростання ефективного попиту [8, с. 94]. Крім того, у рамках

соціальних змін зростає попит і витрати приватних домогосподарств на товари першої необхідності, що в короткостроковій перспективі є додатковим фактором невизначеності для попиту та платоспроможності сектору малого та середнього бізнесу.

Важливо також оцінити наслідки соціальних змін у контексті економічної глобалізації, виходячи з припущення, що наростання глобальної соціально-економічної кризи може сприяти відступу від економічної глобалізації. У будь-якому випадку соціальні зміни можна охарактеризувати як кризу глобального управління та глобалізації, сприйняття та роль яких суттєво зміняться в майбутньому. Сучасна глобальна соціально-економічна інфраструктура створена для максимізації ефективності завдяки міжнародній спеціалізації та масштабу. Ці процеси позбавили багатьох країн бідності, але згодом призвели до збільшення нерівності доходів. Небезпека необмежених витрат у періоди соціально-економічного буму полягає в тому, що ці кошти можуть бути витрачені у випадку рецесії.

2.2. Характеристика діяльності національних органів публічної влади у співробітництві з інституціями ЄС

Удосконалення управлінських підходів у державній політиці соціально-економічного співробітництва полягає в адаптації національного законодавства до права ЄС, інституційній та організаційній реструктуризації системи державного управління з метою активізації соціального співробітництва, покращення транскордонного співробітництва та подолання ризиків у процесі виконання угоди про асоціацію. Водночас надзвичайно важливо враховувати процеси, що відбуваються в ЄС, який переживає певну інституційну кризу.

Розробку європейських сценаріїв розвитку важливо розуміти з точки зору своєчасного реагування на зміни ситуації в європейській політиці, особливо з огляду на перелік європейських країн, з якими здійснюється

відповідна співпраця між Україною та ЄС [18; 27]. Він встановлює вимоги до підготовки в Україні професійних та компетентних спеціалістів, здатних аналізувати та розробляти державні заходи щодо фінансово-економічної стабілізації в конкретній сфері, а також стратегічне та оперативне управління соціально-економічним співробітництвом між Україною та ЄС.

Реформування державної політики фінансово-економічної стабілізації забезпечує правильну реалізацію політичних рішень та правових норм, є прозорим, передбачуваним та спрямованим на стале соціально-економічне співробітництво, сприяє розвитку інвестиційного клімату та є важливим і актуальним завданням в системі публічного управління. Аналіз співпраці між Україною та ЄС показує, що цей процес відбувається в умовах певних ризиків, які виникають як через внутрішньоукраїнські проблеми, так і в контексті геополітичних змін. Для розвитку співпраці між Україною та ЄС необхідне значне посилення соціально-економічної співпраці.

Позиція Європейського Союзу щодо України, яка визнає заснування нашої держави однією з найважливіших подій в історії сучасної Європи та висловлює впевненість у тому, що демократична та сильна Україна може зробити вагомий внесок у загальноєвропейську стабільність, є має велике значення для цих виборів. Основні труднощі для України, які виникають у зв'язку з переформатуванням євроінтеграції, пов'язані з можливістю фрагментації європейського простору і, як наслідок, виникненням складних дилем формування політики та додаткових фінансових витрат, спричинених обмеженням доступу до фондів ЄС [20; 40].

При адаптації до змін в ЄС необхідно враховувати як власний досвід реформ на основі адаптації до європейських стандартів, так і подібний досвід країн Центральної та Східної Європи, які вже приєдналися. За рівнем соціально-економічного розвитку Україна спочатку почала відставати від багатьох країн і посіла останнє місце не лише серед країн Європи, а й серед багатьох країн, що розвиваються [68]. Крім того, відсутність суспільного консенсусу щодо напрямків і темпів соціально-економічних реформ, а також

часто неефективна діяльність урядів дещо ускладнюють перспективи членства України в ЄС.

Розвиток соціально-економічного співробітництва між Україною та ЄС є важливою складовою політичної діяльності та потребує розробки науково обґрунтованих засад, функцій і механізмів діяльності органів влади щодо захисту суспільно-політичних інтересів країни, залучення широке коло науковців у співпраці України та ЄС, розвиток організаційних та інституційних структур. Передбачувані цілі партнерства мають включати тісну політичну співпрацю шляхом розвитку політичного діалогу, гармонійних соціальних відносин, включаючи сприяння інвестиційним процесам, і закладення основ для взаємовигідної політичної, соціальної, фінансової та наукової співпраці.

Угода про партнерство та співробітництво стала джерелом правових відносин між Україною та Європейським Союзом, що поклало початок співпраці в соціально-політичних, економічних та гуманітарних питаннях. Це дало змогу розпочати регулярне співробітництво між Україною та ЄС у політичній, соціальній, економічній та інших сферах з метою пріоритетного приведення законодавчих актів України у відповідність до відповідних положень Європейського Союзу [53]. Відповідно, план дій містив конкретні зобов'язання України щодо впровадження демократичних реформ, ліквідації корупційних структур та відповідні заходи щодо спільної діяльності з ЄС у різних напрямках.

Основними досягненнями діяльності в рамках Плану дій є перетворення України на державу з ринковою економікою в рамках законодавства ЄС, а також надання Україні можливості приєднатися до зовнішньополітичних декларацій і позицій ЄС, а також можливість укладення угоди про спрощення оформлення віз, розширення фінансування Європейського інвестиційного банку на територію України, поглиблення спільної діяльності в різних сферах та початок переговорів щодо укладення іншої угоди замість угоди про партнерство.

Україна отримала право брати участь у заявах і промовах з регіональних і міжнародних питань від імені ЄС до їх оприлюднення в рамках спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС. У внутрішній політиці Україна за цей період показала позитивні результати у сфері забезпечення прав людини, свободи слова та розвитку громадянського суспільства [54]. До негативних результатів можна віднести те, що в плані дій не були враховані цілі України щодо вступу до ЄС і залишилися різні погляди на основу співпраці, зокрема щодо перспектив членства України в ЄС.

Домінування декларативної культури в органах виконавчої влади, слабке інституційне та функціональне закріплення пріоритету євроінтеграційної політики в повсякденній діяльності уряду, неефективність механізмів міжвідомчої координації та контролю прийнятих рішень, низький рівень професійної підготовки державних службовців та що знання про європейську інтеграцію негативно впливають на виконання угод про партнерство та стратегії співробітництва та інтеграції ЄС.

Визначено причини перегляду Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема визнання ЄС європейського вибору та прагнення України як європейської країни, що поділяє спільні з ЄС цінності. а також цілі угоди, зокрема вдосконалення положень асоціації, поступове зближення України та ЄС на основі спільних цінностей, поглиблення суспільно-політичних відносин та зміцнення співпраці у сфері юстиції, свободи та безпеки [52]. Необхідно закріпити основоположні принципи об'єднання, насамперед права і свободи людини, повагу до верховенства права, дотримання принципів суверенітету, територіальної цілісності, непорушності кордонів і незалежності.

Майбутні відносини між Україною та ЄС мають базуватися на принципах соціально-економічної діяльності, верховенства права та ефективного державного управління. Це суттєво усуне технічні бар'єри між Україною та ЄС і забезпечить українцям розширений доступ до ЄС і, навпаки, європейцям до України. Реалізація угоди дозволить комплексно реалізувати соціально-економічні положення та сприятиме інтеграції України до ЄС та

створенню єдиного нормативно-правового простору в більшості сфер соціально-економічного життя України.

З метою залучення громадянського суспільства до реалізації угоди з ЄС запроваджено відповідний механізм моніторингу та вирішення суперечок, які можуть виникнути при виконанні угоди. Основними питаннями мають бути створення в Україні інституційної та нормативно-правової бази для посилення реалізації, процес децентралізації, реформа державного управління та системи правосуддя, боротьба з корупцією, соціально-політичні реформи та торговельно-економічне співробітництво в рамках поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі та процесу відновлення суверенітету та територіальної цілісності.

Для активної реалізації соціально-економічного співробітництва необхідна активна державна фінансова та політична підтримка, оскільки розвиток виробництва за європейськими стандартами зазвичай потребує додаткових коштів та можливостей, а тому необхідні термінові рішення щодо доступу українських експортерів до кредитних ресурсів. на прийнятних умовах отримати доступ до закупівлі сировини і матеріалів належної якості для можливого збільшення експорту. Фінансові ризики включають необхідність отримання фінансових ресурсів для адаптації та впровадження нового законодавства.

Що стосується іноземних інвестицій, то, оскільки Україна отримує різні варіанти фінансової допомоги ЄС [53], потрібна більш прозора система державного розподілу цих коштів, оскільки, незважаючи на антикорупційні заходи, є певні корупційні схеми та приклади несправедливого розподілу. Подальший розвиток соціально-економічних відносин з ЄС ускладнюється умовами зовнішньої військової агресії в Україні. Особливе занепокоєння в цих умовах викликає розрив між юридичною та фактичною імплементацією угоди, зокрема затримкою транспонування переліку нормативних актів ЄС в українське законодавство та їх фактичним впровадженням на практиці.

Сьогодні існує ризик того, що соціально-політична та економічна ситуація в країні, навіть з урахуванням перехідного періоду, передбаченого цією угодою, не зможе забезпечити повний і своєчасний перехід на нові правила. Фінансове співробітництво передбачає поглиблення співпраці між Україною та ЄС щодо запобігання та протидії шахрайству, корупції та незаконній діяльності, зокрема шляхом поступової гармонізації законодавства України у цій сфері із законодавством ЄС [27, с. 174-175].

При подоланні цих ризиків та реалізації державної політики економічного співробітництва з ЄС необхідно не лише фінансово підтримувати експорт, а й створювати належні умови для його зростання, оскільки в сучасних умовах міжнародної конкуренції зусилля лише його виробників є значними. Недостатньо для просування української продукції на зовнішні ринки. Значна державна підтримка політичними та адміністративними засобами, кредитування та страхування експортних поставок, створення національної мережі інформаційних, маркетингових та консультаційних послуг, сприяння участі національних експортерів у соціально-політичних та економічних форумах, лобювання експорту через соціально-політичні та економічні потрібна дипломатія.

Подолання цих перешкод полягає у здійсненні реформ, передбачених у системі виконавчої влади, але їх зволікання є неприпустимим, оскільки не дозволить Україні ефективно використовувати наявні переваги Угоди про асоціацію. Крім того, вітчизняні виробники не зможуть конкурувати з продукцією ЄС, що призведе до їх подальшого витіснення з внутрішнього ринку. Додаткові ризики, що виникають у процесі поглиблення інтеграції України в європейський соціально-економічний простір, потребують своєчасного моніторингу.

Щоб уникнути цих ризиків, необхідно досягти розширення та диверсифікації внутрішніх ринків збуту продукції, появи альтернативних джерел, доступу до залучення фінансових ресурсів та вдосконалення інституційної структури національної економіки. Слід виключити механічне

перенесення європейських інституцій в українську систему, а натомість створити умови для поступового підвищення рівня цивілізованості соціально-економічних процесів в Україні на основі імперативів, закладених у національній культурі [41, с. 78-90].

Для цього необхідно вивчити механізм оцінки ризиків європейських експортно-кредитних агентств, який би дозволив контролювати інвестиційну привабливість України з точки зору потенційних інвесторів. Значне поглиблення процесу євроінтеграції та можливі ознаки дезінтеграції кинуть виклик Україні, її процесу соціально-економічної трансформації та взаємодії в рамках Угоди про асоціацію з ЄС. Для України радикальні зміни в системі європейської інтеграції – це як нові можливості, так і виклики.

Можливість конфлікту між новими інституційними форматами Угоди про асоціацію між Україною та ЄС слід брати до уваги як з точки зору формальних, так і неформальних інституційних рамок [25]. Інтенсивний процес зміни механізмів ЄС може призвести до того, що зміст угоди дедалі більше відставатиме від регуляторної системи ЄС, якщо темпи інституційних змін значно перевищуватимуть темпи змін в Україні. Одним із аргументів для швидкого вироблення скоординованого підходу між країнами-членами ЄС був страх, що невдача вплине на євроскептиків.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ У ПЕРІОД СУСПІЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В УКРАЇНІ

3.1. Концептуальні підходи державної політики фінансово-господарської стабілізації в умовах воєнного стану

Дестабілізація економіки сприяє наростанню кризових процесів навіть у періоди суспільних перетворень. Збереження певної орієнтації бюджетної політики багато в чому визначає тривалість кризи. Бюджетна політика держави в період кризи визначається її особливостями в період соціально-економічного зростання та економічної стабільності. Кожен із виділених варіантів перебігу кризи має свої особливості; відмінність економічних траєкторій зумовлена наявністю та важливістю деструктивних соціальних трансформацій.

Розширення грошової маси та вплив валютного курсу на активне соціально-економічне зростання сприяють залученню іноземного капіталу, який не може бути повністю поглинений і спрямований на стимулювання внутрішнього попиту. Слід зазначити, що сутність державної політики фінансово-економічної стабілізації та інструменти її реалізації протягом усього економічного циклу визначають перебіг кризи та зміст бюджетної політики в її перебігу. Ефективна економічна політика може забезпечити кращі перспективи для соціально-економічного зростання.

Додаткова потреба у фінансових ресурсах, що виникає внаслідок соціальних змін на фоні тривалої недостатності в попередні періоди, призводить до зростання дефіциту бюджету, єдиним джерелом поповнення якого є зовнішні позики. Збільшення обсягу державного боргу, у свою чергу, призводить до збільшення витрат на його обслуговування та, у свою чергу, негативно впливає на дефіцит бюджету [32]. Скорочення обсягу виробництва

не є причиною скорочення грошової маси і тому призводить до підвищення невизначеності у функціонуванні грошової системи та зростання інфляції.

При цьому державна політика фінансово-економічної стабілізації будується на певних концептуальних засадах з урахуванням виведених з них принципів. Очевидно, що основна ідея державної політики та її напрями повинні залишатися незмінними або зазнавати незначних змін у разі суттєвих змін у економічній ситуації в країні. Зазвичай такі зміни відбуваються під час переходу від однієї фази соціально-економічного циклу до іншої, особливо в умовах сучасного військового вторгнення на територію України. Суперечливість і неузгодженість концептуальних засад державної політики фінансово-економічної стабілізації ускладнює проведення структурних реформ і робить неефективним функціонування бюджетного механізму.

Удосконалення концептуальних засад державної фінансово-економічної стабілізаційної політики потребує її адаптації до умов соціально-економічного середовища, економічної ситуації та рівня безпеки, особливо в умовах військового вторгнення на територію України. Різноманітність факторів, що визначають пріоритетні напрями, призведе до нестабільності бюджетної тактики, але їх основна ідея та концептуальні принципи в ширшому розумінні мають залишатися незмінними. Ці фактори включають:

- неконтрольоване кредитування;
- цикли розширення та скорочення банківського кредиту;
- дисбаланс попиту та пропозиції на грошовому ринку;
- неправильний розподіл національного виробництва;
- обмеженість продуктивних сил;
- непропорційний розвиток галузей;
- нерівність в інвестиціях;
- якісні зміни у системі виробництва;
- нерівномірність впровадження досягнень науково-технічної революції в суспільному виробництві;
- незбалансованість організаційних форм;

- коливання запасів матеріальних цінностей, золота, валюти;
- демографічні коливання;
- специфічні економічні очікування.

Оскільки більшу частину виконання владних повноважень для окремого адміністративно-територіального утворення передано органам місцевого самоврядування, то і місцеві органи влади за невеликим винятком підпорядковуються органам місцевого самоврядування. Бюджетне планування за цією моделлю також орієнтоване на місцевий рівень, процес бюджетного планування розподілено між рівнями влади, бюджети територій нижчого рівня ієрархії не включаються до бюджетів територій вищого рівня [31, с. 298]. Головною перевагою даної моделі є дотримання принципів економічної ефективності при закупівлі територіальною громадою тих чи інших товарів.

Водночас зростатимуть горизонтальні дисбаланси, оскільки коливання соціально-економічного розвитку будуть специфічними для різних видів економічної діяльності, а отже, специфічними для різних територій у контексті військового вторгнення на територію України. Оскільки завжди існують певні горизонтальні дисбаланси, зумовлені різним фінансовим потенціалом територій, якість реалізації повноважень у різних адміністративно-територіальних одиницях та рівень бюджетних асигнувань будуть різними. Поява цієї небезпеки посилює відцентрові тенденції в розвитку територій; їх реалізація в умовах суспільних перетворень також матиме переважно інституційний характер.

Основними перевагами цієї моделі є зменшення видаткового навантаження на центральний бюджет, що підвищує його фінансову ефективність у регулюванні економічного розвитку, посилення взаємодії органів державної влади та приватного сектору, а також посилення конкурентних відносин між різними адміністративними одиницями. Використання диспозитивної моделі державного фінансування можливе за умови повної уніфікації економічного та соціокультурного простору

країни [25]. Умови суспільних трансформацій, що проявляються у глобальному масштабі, не мають істотного впливу на концептуальні основи реалізації фінансових моделей державної політики фінансово-економічної стабілізації.

Розмежування районів за фінансовим потенціалом призводить до неоднакового фінансового виконання місцевими бюджетами щодо виконання повноважень органів місцевого самоврядування та є порушенням принципу рівності у виконанні місцевих бюджетів різних територій [7, с. 67]. Горизонтальні дисбаланси збільшуються, оскільки коливання соціально-економічного розвитку характерні для різних видів економічної діяльності, а отже, і для різних територій. Оскільки в умовах військового вторгнення на територію України завжди існують певні горизонтальні дисбаланси, якість здійснення влади в різних адміністративно-територіальних одиницях, а також рівень бюджетної забезпеченості будуть відмінними.

Наразі відбуваються активні інституційні зміни у сфері державних закупівель та закупівель організацій державного сектору з метою реалізації державної політики фінансово-економічної стабілізації, спрямованої на пом'якшення наслідків соціально-економічного шоку, спричиненого військовим вторгненням до України. Для подолання наслідків соціальних змін багато країн вживають фінансових і фіскальних заходів для підтримки населення, економіки та оборонних підприємств, використовуючи для цього стабілізаційні та резервні фонди та збільшуючи державний борг [49, с. 157].

Цілком закономірно, що нині держава реалізує низку заходів, спрямованих насамперед на подолання гострої фази кризи та мінімізацію соціально-економічного шоку, пов'язаного з наслідками соціальних змін. Тому доцільно активізувати заходи державної політики фінансово-економічної стабілізації у напрямку посилення державного регулювання економічних і соціальних процесів. Одним із механізмів фінансово-економічної стабілізації є система державних закупівель та закупівель організацій державного сектору економіки, тобто державне замовлення.

Проблема розвитку та підвищення ефективності державних закупівель є однією з постійних тем дискусій у зв'язку з військовим вторгненням на територію України. Водночас протягом усього періоду ринкових реформ система державних закупівель виступала лакмусовим папірцем, який виявляв усі помилки, прорахунки керівництва та негативні наслідки проведеної економічної політики. Особливістю сучасних суспільних трансформацій є те, що вони мають переважно соціальний характер та у центрі уваги знаходиться підтримка соціального захисту незахищених верств населення.

З цією метою держава проводить активну державну політику фінансово-економічної стабілізації, інвестує в модернізацію та будівництво лікарень, безкоштовно забезпечує населення засобами захисту [45, с. 272-273]. Пропонований план передбачає низку заходів щодо підтримки зайнятості та доходів населення, а також загального відновлення економічної активності в умовах військового вторгнення на територію України. Основними завданнями фінансово-економічної стабілізації є сприяння розвитку малого та середнього бізнесу через участь у виконанні державних, муніципальних замовлень і замовлень державних підприємств, а також посилення впливу держави на внутрішній попит з метою стимулювати розвиток вітчизняного виробництва, в тому числі з метою імпортозаміщення, підвищення ефективності державних закупівель в умовах соціальних змін.

Вибір цих аспектів для порівняльного аналізу пояснюється надзвичайною актуальністю проблеми розвитку малого та середнього бізнесу, набуттям гострого соціального характеру у зв'язку із падінням доходів населення та зростанням безробіття, а також необхідністю для підтримки вітчизняного виробництва. Державні закупівлі є потужним фінансовим інструментом держави, який має бути ефективним для успішної реалізації державної політики фінансово-економічної стабілізації в умовах військового вторгнення на територію України.

Тому державна політика фінансово-економічної стабілізації в умовах військового вторгнення на територію України має стати рушієм зміни логіки

реформи закупівель, яка раніше базувалася лише на більшій регламентації процесу закупівель без урахування специфіку окремих секторів ринку. Особливості закупівлі нетипових товарів і послуг не дають змоги ефективно задовольняти потреби держави та суспільства, гнучко та швидко адаптуватися до нових глобальних викликів суспільних змін, вирішувати завдання стабілізації та зростання національної економіки.

Суспільні перетворення підкреслюють переваги концепцій із різноманітними соціальними програмами, що охоплюють усі верстви населення, що дозволяють підтримувати достатній рівень життя в різних умовах, але вимагають екстрених заходів державної політики фінансово-економічної стабілізації в контексті військової вторгнення РФ на територію України [4; 19]. Якість антикризових заходів безпосередньо пов'язана з мотивацією якісно та вчасно реалізувати поставлені цілі. У період суспільних змін, в умовах ефективної реалізації державної політики фінансово-економічної стабілізації, в умовах військового вторгнення на територію України виникає пріоритет державного управління позаекономічними факторами над економічними.

Фактично такий висновок є результатом державної політики фінансово-економічної стабілізації в умовах військового вторгнення на територію України, яка потребує, окрім економічних факторів, досягнення соціально-економічних результатів та впливу на історичні, соціальні, політичні, психологічні та інші економічні інститути. У цій ситуації економіка переходить на ручне управління, коли тип і обсяг заходів вибираються з урахуванням поточної ситуації та середньострокової перспективи. У цьому контексті очевидним стає зростання ролі неекономічних факторів у державній політиці фінансово-економічної стабілізації та розвитку інститутів соціального партнерства на хвилі суспільних трансформацій.

У сучасних умовах управління наслідками суспільних змін постає проблема розробки пріоритетів соціально-економічної політики держави та корегування фінансово-господарської діяльності державних інституцій, що

сприятиме досягненню траєкторії сталого економічного зростання як на галузевому, так і на територіальному рівні. Органи влади всіх рівнів наразі відводять ключову роль механізмам податкового регулювання [57, с. 34].

При складанні оптимістичного сценарію функціонування національної економіки слід враховувати, що розробка та реалізація ефективної державної політики фінансово-економічної стабілізації пов'язана з низкою обмежень на горизонті планування. Якщо грошово-кредитна політика спрямована більше на короткострокове згладжування циклічних коливань, то в середньостроковій і довгостроковій перспективі ці завдання можна вирішити за рахунок використання податкових інструментів.

Основними моментами впливу на ділові цикли є грошово-кредитні та податкові бюджетні важелі, створення стихійного ринкового механізму функціонування економіки, зміна циклічних криз із цілеспрямованим впливом держави на відтворювальний цикл. Слід зазначити, що інфляція стала невід'ємною частиною сучасної економічної кризи; вона впливає на циклічний хід економіки та змінює механізм циклів. Ця зміна характеризується зменшенням «вразливості» цін до кризового падіння ринкового попиту та підвищенням цієї вразливості до зростання попиту. Справа в тому, що монополії пристосовуються до зниження попиту суспільства на валюту шляхом скорочення виробництва для підтримки високих цін.

Це зумовлює необхідність удосконалення існуючої бюджетно-податкової системи, критичного узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду застосування податкових інструментів з метою запобігання небажаному поширенню зовнішньоекономічних кризових процесів на вітчизняну діяльність і, зрештою, створення науково обґрунтованих заходів державної політики щодо фінансово-економічної стабілізації в умовах військового вторгнення на територію України, стимулювання соціально-економічного розвитку.

Однією з основних цілей державної політики фінансово-економічної стабілізації є забезпечення сприятливих умов для економічної діяльності та

стимулювання соціально-економічного зростання шляхом раціонального поєднання особистих і суспільних інтересів. Тому необхідно досягти оптимального балансу між наявними у платників податків ресурсами та перерозподілом ресурсних потоків через податкові та бюджетні механізми. Центральне місце в державній політиці фінансово-економічної стабілізації в умовах військового вторгнення на територію України слід відвести монетарній політиці, стабілізації бюджетної системи та модернізації фіскальних відносин між суб'єктами економіки.

Реалізація цього сценарію дозволяє акумулювати додаткові податкові надходження, що визначає перспективи збільшення фінансування інфраструктурних проектів, підвищення інвестиційної привабливості регіонів та зумовлює підвищення ділової активності суб'єктів господарювання. Це, в свою чергу, створює сприятливе середовище для підвищення рівня життя населення, в тому числі за рахунок розширення спектру соціальних послуг. Необхідною умовою реалізації цього сценарію розвитку є узгодження інтересів усіх сторін державної політики фінансово-економічної стабілізації в умовах військового вторгнення на територію України.

Виходячи з національних пріоритетів функціонування соціально-економічного простору, компанії мають реалізовувати власні інтереси та враховувати їх у моделях регіонального розвитку. При цьому податковий потенціал є основою бюджетної незалежності, а його величина значною мірою визначає перспективи виконання органів управління своїх соціальних зобов'язань. Моделювання параметрів територіальних бюджетів має здійснюватися відповідно до принципів єдності базової методології планування в умовах кризи, диференціації конкретних фінансових рішень залежно від глибини та профілю економічних проблем території, а також активізації ресурсозбереження та економії.

Стратегією державної політики фінансово-економічної стабілізації в умовах військового вторгнення на територію України є стимулювання розвитку проектного фінансування сфер підприємницької діяльності з

часткою бюджетного співфінансування з дотриманням принципу пріоритезація видатків за обмежених бюджетних ресурсів, оптимізація видатків бюджету, використання ефекту економії за окремими групами видатків, не збільшення поточних або взятих зобов'язань, не забезпечених джерелами фінансування, підтримання дефіциту бюджету на прийнятному рівні, відповідний вибір джерела фінансування та посилення контролю за надходженням податків та інших надходжень до бюджетів, вирішення проблем податкової відповідальності.

Водночас очевидно, що державна політика фінансово-економічної стабілізації в умовах військового вторгнення на територію України має бути тимчасовою, інакше у довгостроковій перспективі такий регуляторний підхід призведе до непропорційного збільшення державних витрат, заборгованості, втрати макроекономічної стабільності та перспектив економічного зростання. Сучасні суспільні зміни слід використати для переосмислення пріоритетів державної політики фінансово-економічної стабілізації. Заходи, що здійснюються, необхідно розглядати як можливість створити основу для довгострокового зростання соціально-економічного розвитку, щоб закласти основу для нової післявоєнної економічної структури.

3.2. Шляхи реформування державної політики фінансово-господарської стабілізації на регіональному рівні в Україні

Запропоновані зміни щодо вирішення завдань державної політики фінансово-економічної стабілізації на етапі сучасних суспільних перетворень можуть значно підвищити рівень життя населення. Реалізація такої стратегії має значну соціально-економічну ефективність і може сприяти підвищенню відповідальності держави за умови, що створено соціальне середовище, яке дозволяє підтримувати суспільний добробут, приховане зростання безробіття та відновлення після соціальних змін більше не призводить до початкового рівня попиту та зайнятості.

Соціально-економічні цілі державної політики фінансово-економічної стабілізації в період сучасних суспільних трансформацій впливають на життєдіяльність суб'єктів малого підприємництва, самозайнятих осіб, працівників та всіх тих, хто працює в тіні та створює робочі місця всередині та поза межами країни. країна. держави, може призвести до природного неприйняття значною частиною соціальних груп. Тому державі має сенс утримуватись від негативного втручання в повсякденне економічне життя та нормативного руйнування природних соціальних обмінів і зв'язків на низовому рівні.

Можна очікувати подальшого розширення електронних державних послуг – від доступу до різних видів адміністративних послуг до розвитку електронної демократії. Онлайн-сервіси, від електронної комерції до телемедицини та традиційної пошти, отримають подальший розвиток, що дасть поштовх до використання технологій та засад державної політики фінансово-економічної стабілізації на етапі сучасних суспільних трансформацій в Україні.

Електронні технології все частіше використовуються для дисциплінарного контролю громадян, але самі гаджети та технології не програмують ту чи іншу соціальну систему. Насправді адміністративні послуги виявилися обмеженими надто вузьким спектром, а повна зайнятість швидко вичерпала свої резерви, не такі вже й великі порівняно із загальною кількістю зайнятих в економіці. Коли прості технічні проблеми будуть вирішені, стане зрозуміло, якою мірою ми хочемо жити в упорядкованому онлайн-світі та якою мірою підтримання соціальних практик буде необхідним для нашого морального та фізичного благополуччя.

Програма та заходи державної політики фінансово-економічної стабілізації на етапі сучасних суспільних перетворень повинні передбачати управлінські інструменти для запровадження системного підходу до управлінської діяльності, запровадження сталого споживання та виробництва, підвищення рівня обізнаності населення щодо важливості та переваг його

постановки для соціального благополуччя громадян [48, с. 184]. Серед завдань соціально-економічної політики держави досі відсутня цільова складова, спрямована на створення сприятливих умов для розвитку особистості в повсякденному та суспільному житті.

Ресурсне забезпечення державної політики фінансово-економічної стабілізації на етапі сучасних суспільних трансформацій є головним чинником, спрямованим на забезпечення ефективного розвитку галузі на сучасному етапі її реформування та розвитку для проведення ефективної політики реформування. Прогнози залишаються дуже невизначеними через подальше поширення соціальних змін та відсутність очевидної ефективності заходів, що вживаються у сфері соціально-економічної політики.

Однак сьогодні в державній політиці фінансово-економічної стабілізації на етапі сучасних суспільних трансформацій передбачається більш значне зростання дефіциту бюджету, що пояснюється прогнозованим більш вираженим соціально-економічним спадом порівняно з країнами, що розвиваються. Масове зростання бюджетного дефіциту зумовлене скороченням державних доходів у період спаду економічної активності та світової торгівлі та безпрецедентними заходами підтримки малого та середнього бізнесу.

Проблеми, спричинені цим потрясінням у реальному секторі економіки, на ринку праці, у соціальній сфері та банківському секторі, мають особливий характер і не можуть бути інтерпретовані з точки зору стандартизованих підходів до аналізу економічної ситуації. Економічні та фінансові кризи. Навіть у ході соціальних перетворень, з точки зору конкурентоспроможності компаній чи продуктів, думати про закриття компанії в цій ситуації неправильно. В умовах державної політики фінансово-економічної стабілізації на етапі сучасних суспільних трансформацій максимальні обмеження поширюються на сферу послуг, де виробничі ланцюги є переважно простими та короткими. Таким чином, підтримуючи період регулятивних

обмежень, тривалість рецесії можна скоротити, а економічне відновлення може відбутися досить швидко.

Оскільки падіння товарообігу та попиту значною мірою зумовлене різноманітними обмежувальними заходами та розривом економічних і матеріально-технічних зв'язків, державні заходи щодо фінансово-економічної стабілізації на етапі сучасних суспільних трансформацій будуть обмежені в часі. Так чи інакше, це означає різке скорочення зовнішнього і внутрішнього попиту і додаткове скорочення загальної пропозиції, оскільки банкам стає все важче працювати в тіньовому секторі через розвиток цифрових технологій і поширення цифровізація.

У песимістичному сценарії можна очікувати, що до половини малих і середніх компаній відмовляться від активного бізнесу або мігрують у тіньову економіку. Вплив соціальних перетворень на функціональність і стабільність фінансово-економічної системи неоднаковий і має різний ефект залежно від періоду, що розглядається. У короткостроковій перспективі раптове зростання невизначеності призвело до різкого зниження ринкової ліквідності, а також до фінансових і цінових шоків для багатьох частин суспільства.

Основним завданням також було забезпечення постійного та безперервного доступу суспільства та суб'єктів господарювання до готівкових та безготівкових розрахунків. У середньостроковій перспективі зростаюча несприйнятливність до ризику робить центральним питанням збереження фінансування економіки, в тому числі шляхом створення позик. Макроекономічний шок має негативний вплив на фінансову та економічну стабільність, а сам шок може бути посилений реакцією фінансової системи; Важливу роль у цьому процесі відіграє невизначеність економічних суб'єктів щодо масштабів кризи. Водночас соціально-економічні наслідки соціальних змін можуть стати каталізатором системних ризиків, що виникають внаслідок незбалансованості фінансової системи України.

Функціонування інститутів державного управління фінансовою системою пов'язане з продовженням попередніх ініціатив, спрямованих на

забезпечення ефективної реалізації державної політики фінансово-економічної стабілізації на етапі сучасних суспільних трансформацій, а також зусиллями більшості міжнародних організацій. Фінансові установи зосереджені на максимізації ресурсів для подолання криз. Основні цілі державної політики в даний час включають оцінку фінансових ризиків і вразливості в поточному середовищі, регулярний обмін інформацією про загрози фінансовій стабільності, що розвиваються, координацію політичних заходів для підтримки фінансової та економічної стабільності, відкриття ринків і підтримку ефективності фінансової системи.

У контексті державної політики фінансово-економічної стабілізації на етапі сучасних суспільних трансформацій необхідно виявити нерівності та слабкості соціальної, економічної та політичної системи. Соціальні зміни посилюють існуючу нерівність і виявляють слабкі сторони соціальних, політичних та економічних систем, що, у свою чергу, має наслідки. Соціально-економічні наслідки соціальних змін найгостріше відчують групи найменш розвинених країн. Слаборозвинені країни найбільше залежать від зовнішнього середовища глобальної економіки, а допомога розвитку є найважливішим джерелом фінансування розвитку.

Подальші суспільні перетворення можна контролювати лише в контексті багатосторонньої співпраці з міжнародними донорськими організаціями. Багатосторонні ініціативи міжнародних партнерів України також відіграватимуть важливу роль у створенні більш стабільної фінансової архітектури та ефективних механізмів реалізації державної політики фінансово-економічної стабілізації. Соціальні зміни посилили економічну невизначеність і сприяли згортанню глобальної економічної інтеграції, процесу, який часто називають деглобалізацією.

Державну політику фінансово-економічної стабілізації на етапі сучасних суспільних змін слід розглядати як комплекс заходів, спрямованих на відновлення платоспроможності та задоволення потреб суспільства. Фінансові інструменти забезпечують дотримання соціально-економічних

гарантій можливості реалізації підприємницької ініціативи у сфері малого та середнього бізнесу, забезпечують єдиний стандарт фінансової підтримки громадян у сфері економіки та створюють належний мінімальний рівень безпеки під час кризовий період.

Таким чином, на досягнення цієї мети спрямовані вказівки щодо модифікації управлінського інструментарію реалізації державної політики фінансово-економічної стабілізації в період соціальних змін, які синтезовано на основі фінансового, організаційного, нормативно-правового та соціального інструментарію з ефективним змістом. Соціально-економічний розвиток, що характеризується системним державно-приватним партнерством між суб'єктами, здійснюється органами державної влади, міжнародними донорами та національними неурядовими організаціями, а також об'єднання стейкхолдерів (рис. 3.1).

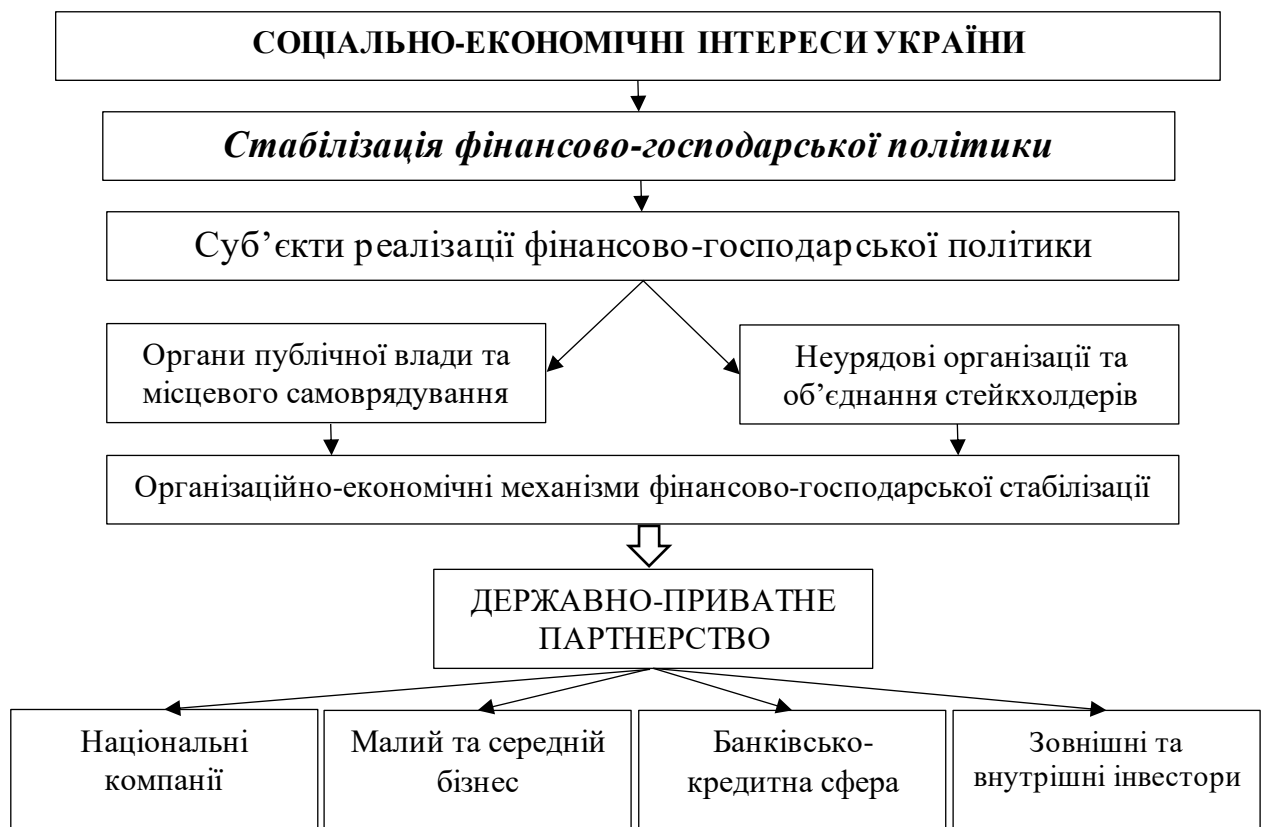

Рис. 3.1. Шляхи реформування фінансово-господарської стабілізації на етапі суспільних перетворень

Примітка. Складено автором.

Реалізація державної політики фінансово-економічної стабілізації на етапі сучасних суспільних трансформацій сприймається як складна соціально-економічна система і будується як низка функціональних і суб'єктивних підсистем, тому необхідний постійний аналіз політичної, соціальної, економічної, фінансові, екологічні, правові, техногенні та інші фактори. впливають на кожен з цих підсистем і разом забезпечують сталий соціально-економічний розвиток.

Державна політика фінансово-економічної стабілізації на етапі сучасних суспільних перетворень в Україні може бути ефективною лише за наявності глибоко розробленого плану фінансового оздоровлення, що базується на місії забезпечення сталого соціально-економічного розвитку. Така стратегія фінансово-економічної стабілізації повністю відповідає місцевим цілям в умовах кризи, а саме: накопичених фінансових ресурсів має бути достатньо. Кожне рішення приймається таким чином, щоб обраний критерій оптимальності мав екстремальне значення за певних обмежувальних умов; різні обмеження та їх комбінації призводять до різних варіантів управлінських рішень.

У кризових ситуаціях на етапі суспільної трансформації зростає роль і вага ефективної державної політики фінансово-економічної стабілізації, спрямована на комплексне вирішення існуючих регіональних і специфічних проблем за підтримки та сприяння всіх зацікавлених структур. та організацій. Результати управлінських дій в умовах соціальних змін включають якість прийнятого рішення, його своєчасність і ступінь його відповідності цілям і критеріям як показники успішності практичної реалізації. При цьому важлива організаційна ефективність управлінських рішень, тобто досягнення цілей і завдань з меншими зусиллями, меншою кількістю працівників або меншим часом.

Тому науковим узагальненням цього досвіду є розробка теоретико-методологічних підходів до прийняття ефективних управлінських рішень, зокрема дослідження факторів, що впливають на ефективність прийнятих

рішень, їх аналіз та обґрунтування для координації спільних дій у реалізації державного політика фінансово-економічної стабілізації на етапі соціальних змін.

Сучасні проблеми управління соціально-економічним розвитком вимагають і сучасних рішень; перш за все, необхідно забезпечити координацію дій усіх органів влади. Завдання управління соціально-економічним розвитком має свою специфіку, оскільки передбачає злагоджену та цілеспрямовану роботу регіональних державних (військових) адміністрацій щодо створення обліково-контрольних заходів для запобігання наслідкам соціальних змін. Тому центральні органи виконавчої влади повинні дозволити регіонам зосередити свої ресурси на тих проблемах, які є більш помітними на місцевому рівні, щоб максимально використати місцевий економічний та організаційний потенціал.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні засад реалізації державної політики фінансово-господарської стабілізації та надання органам публічної влади регіонального рівня практичних рекомендацій щодо впровадження ефективного управлінського інструментарію в умовах суспільних перетворень.

1. В процесі дослідження визначено, що фінансово-економічна стабілізація на сучасному етапі повинна мати стратегічний характер і бути спрямована на формування та реалізацію цілей господарської діяльності підприємств. Їх результатом стане економічна стабільність, стан якої можна змістовно формалізувати через рівні економічної активності. Система забезпечення фінансової стабільності спрямована на розвиток компанії і формує заходи для запобігання небезпеці, особливо в період соціальних змін.

Органи публічної влади зобов'язані створити умови для суспільного благополуччя шляхом фінансово-господарської стабілізації, що ставить нові завдання на сучасному етапі. Підставою для прийняття рішень щодо довгострокового розвитку держави та першим кроком у розробленні Національної економічної стратегії стало визначення рівня соціально-економічного розвитку України та можливості для його зростання в майбутньому.

2. Визначено управлінські підходи в діяльності суб'єктів господарювання в ході суспільних перетворень на сучасному етапі. Соціальні зміни, що відбуваються, та відсутність ефективної державної соціально-економічної політики не сприяють виваженості дій влади; навпаки, наявна фінансово-економічна дестабілізація викликає занепокоєння громадянського суспільства. На сучасному етапі взаємодія влади та суспільства у формуванні державної політики фінансово-економічної стабілізації, виробленні управлінських рішень та посилення уваги до соціально-економічних криз є

невипадковою. Питання соціального захисту населення та матеріально-побутових умов громадян належать до компетенції органів влади з урахуванням певних недоліків процесів глобалізації та недостатньо врегульованої ринкової економіки. Поставлені завдання стали основою для пошуку ефективних інструментів управління та вдосконалення концептуальних підходів до реалізації державної політики фінансово-економічної стабілізації і, у зв'язку з цим, потребують наукового обґрунтування пропозицій.

3. Узагальнено європейський досвід соціально-економічної політики, який актуалізував усвідомлення проблем суспільних трансформацій як одного з пріоритетів реформування системи фінансово-економічної стабілізації в різних країнах Європи, спрямованих на вирішення нових соціальних проблеми. Побічні ефекти на глобальних ринках виникають дуже швидко, тому уряди повинні зосередитися на підтримці довіри до фінансових ринків під час кризи та соціальних змін. Особливості суспільних перетворень у соціально-економічній сфері мають враховувати інституційно-організаційну структуру системи державного управління та розвиток підприємницької діяльності. Фінансово-економічна дестабілізація в багатьох країнах світу нині проявляється у різкому скороченні попиту через різке зниження доходів населення. Ґрунтовне вивчення європейського досвіду державної політики фінансово-економічної стабілізації зумовлює формування нових управлінських підходів у період суспільних змін.

4. Охарактеризовано діяльність органів державної влади у взаємодії з інституціями Європейського Союзу в період суспільних змін. Глобальна соціально-економічна криза – це масштабний шок, який нерівномірно та з різною інтенсивністю поширюється на різні країни ЄС. Існуюча економічна та соціальна нерівність вважається головною причиною різної здатності країн Європейського Союзу справлятися з сучасними кризами. Вплив соціальних змін приносить соціально-економічні проблеми багатьом громадянам. Тому владі важливо збільшити соціальну допомогу малозабезпеченим верствам

населення. Державна політика фінансово-економічної стабілізації країн-членів Європейського Союзу намагається врахувати наслідки, які важко передбачити навіть у найбільш нестабільні періоди соціально-економічного розвитку. Діяльність органів державної влади України у взаємодії з інституціями Європейського Союзу в період суспільних змін має бути спрямована на вирішення актуальних соціально-гуманітарних проблем та вдосконалення порядку надання матеріальних гарантій малозабезпеченим громадянам відповідно до європейських стандартів.

5. Розроблено концептуальні підходи до державної політики фінансово-економічної стабілізації в умовах військового вторгнення в Україну. У зв'язку з військовою агресією на території України на сучасному етапі необхідним є перегляд концептуальних підходів до соціально-економічних аспектів державної політики фінансово-економічної стабілізації. Реалізація державної соціально-економічної політики в період суспільних змін має характеризуватися системністю та раціональністю щодо підвищення рівня фінансово-економічної стабілізації, а також ефективними заходами щодо реалізації соціально-гуманітарних програм суспільного добробуту. Ефективне впровадження інструментів управління в період суспільних змін дозволить вирішити актуальні проблеми державної політики фінансово-економічної стабілізації. Державна політика фінансово-економічної стабілізації в умовах військового вторгнення Російської Федерації визнає важливість соціального благополуччя, реалізації заходів щодо соціально-економічного зростання та матеріальної підтримки домогосподарств. Органи влади мають розширити спектр соціальних послуг, враховуючи соціально-демографічні характеристики користувачів послуг та їхні потреби. Комплексне вирішення поставлених завдань дасть змогу переорієнтувати управлінську діяльність на вирішення проблеми фінансово-економічної стабілізації на сучасному етапі.

6. Запропоновано напрями реформування державної політики фінансово-економічної стабілізації на етапі суспільних перетворень в Україні. Суть пропозицій полягає в цілісності та послідовності дій влади щодо

забезпечення фінансово-економічної стабілізації з метою досягнення суспільного добробуту. Ефективне впровадження інструментів управління сприятиме соціально-економічному розвитку, зумовленому необхідністю протидії фінансово-економічним проблемам сучасного суспільства. Вказівки щодо модифікації управлінського інструментарію реалізації державної політики фінансово-економічної стабілізації в період суспільних змін, синтезовані на основі фінансових, організаційних, нормативно-правових та соціальних інструментів, що мають ефективне змістовне наповнення для цілей соціально-економічного розвитку, виправдані. Змістовність та якісне доопрацювання загальнодержавних програм фінансово-економічної стабілізації від питання комплексної протидії впливу суспільних змін дозволяє удосконалювати форми взаємодії державно-приватного партнерства, що виникають у зв'язку з вирішенням соціально-економічних питань. економічні проблеми з обґрунтуванням застосування системного підходу до державної політики на сучасному етапі розвитку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми системи управління державними фінансами: євроінтеграційний контекст / за ред. Т. І. Єфименко; ДННУ “Академія фінансового управління”. Київ, 2016. 496 с.
2. Аналіз публічної політики: навчальний дистанційний курс. Серія «Парламентська тренінгова бібліотека». 2020. 144 с. URL: <https://e-learning.rada.gov.ua/storage/pdf>
3. Антонюк А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток фінансового ринку України. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2019. № 2 (265). С. 13-29. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2019/265/pdf/13-29.pdf>
4. Афонін Е., Мартинов А. Українське диво: від депресії до соціального оптимізму. К.: Києво-Могилянська академія, 2019. 296 с.
5. Барабаш Ю., Павшук К. Сутність громадського контролю в Україні. *Правничий часопис Донецького університету*. 2010. № 1. С. 168-175.
6. Барікова А.А. Електронна держава: нова ефективність урядування: монографія. Київ: Юрінком Інтер. 2016. 224 с.
7. Буряченко А. Є., Філімошкіна О. І. Фіскальна децентралізація та фінансова спроможність місцевого самоврядування в Україні. *Фінанси України*. 2018. № 5. С. 56-68.
8. Валуйський І. А. Специфічні риси бюджетної політики держави у кризових умовах. *Economic security in the globalized world economy: collective monograph*. New York, United States of America: Yunona Publishing, 2018. P. 86-96.
9. Воротін В. Є. Макроекономічне регулювання в умовах глобальних трансформацій: монографія. К.: УАДУ, 2002. 392 с.
10. Геєць В. Від квазіринку до ринку та інвестиційного зростання. *Дзеркало тижня. Україна*. 21.08.2015. № 30. URL:

<http://gazeta.dt.ua/macrolevel/vid-kvazirinku-do-rinku-ta-investiciynogo-zrostannya-html>

11. Гнеушева В. Домогосподарство як суб'єкт фінансових відносин. С. 266-269. URL: <http://stp.diit.edu.ua/article/download/8895/7707>
12. Григор'єв Є. С. Державне регулювання фінансово-економічних процесів в умовах глобалізації: теорія і методологія: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03. Львів, 2018. 482 с.
13. Григор'єв Г. С., Сафонов Ю. М. Механізм державного регулювання фінансово-економічних процесів. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2018/11.pdf
14. Державна політика: аналіз та механізми її впровадження в Україні / за заг. ред. В. Ребкала, В. Тертички. К. : Вид-во НАДУ, 2000. 232 с.
15. Державна політика: підручник / ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін. Київ: НАДУ, 2014. 448 с.
16. Державне управління: словник-довідник / за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. К. : Вид-во УАДУ, 2002. 228 с.
17. Деякі питання удосконалення системи моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 р. № 1029. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1029-2017-%D0%BF>
18. Допомога ЄС Україні. Представництво України при Європейському Союзі та Європейському Співтоваристві з атомної енергії. URL: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua>
19. Драгомирецька Н. М., Піроженко Н. В., Матвєєнко І. В. Державно-громадянське партнерство у сфері соціального розвитку: навч. посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. 290 с.
20. Євсєєва О. О. Формування державної політики стратегічного розвитку територій України в умовах євроінтеграції і глобалізації. *Траєкторія науки*. 2016. № 3 (8). URL: <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight696c4cf0-7992-4ef5-b0ca-d004a616f8b4>

21. Іерусалимов В. І. Трансформація фінансової системи України в умовах євроінтеграції. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2016. № 4 (46). С. 180-183.

22. Інституційна трансформація фінансово-економічної системи України в умовах глобалізації: монографія / за заг. ред. В. Р. Сіденка. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 647 с.

23. Карпунь І. Н. Державні антикризові заходи фінансової стабілізації підприємств. *Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України*. 2009. Вип. 19.2. С. 202-208.

24. Кіндрат О. В. Формування стратегічних пріоритетів державного регулювання та управління стійкістю фінансово-економічного стану господарської системи. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького*. 2015. № 4. Вип. 17. С. 238-243.

25. Корогод І. В. Інституційні засади активізації підприємницької діяльності в умовах децентралізації владних повноважень. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4580>

26. Корогод І. В. Роль малого бізнесу в структурних трансформаціях регіональних господарських систем: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05. Чернігів, 2016. 227 с.

27. Костюченко Я. М. Аксиологічні константи економічної політики Європейського Союзу: міжнародно-правовий аспект. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія Юриспруденція*. 2016. № 19. С. 173-175.

28. Криштанович М. Ф., Пушак Я. Я., Флейчук М. І., Франчук В. І. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та особливості здійснення: монографія. Львів: Сполом, 2020. 418 с.

29. Кучер Г. В. Державні фінансові ресурси: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 608 с.

30. Лизогуб М. Фінансова система в умовах викликів фінансових технологій. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 112-115.

31. Лисяк Л. В. Зміцнення бюджетного потенціалу місцевих бюджетів України в умовах фінансової децентралізації. *Проблеми економіки*. 2018. №1. С. 294-299.

32. Лук'яненко І. Проблеми управління бюджетним дефіцитом для забезпечення фінансової безпеки України. *Вісник ДДФА (Дніпропетровської державної фінансової академії). Економічні науки*. 2014. № 2 (32). С. 178-185. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddfae_2014_2_25

33. Медвецька Т. В. Реформування державного управління земельними ресурсами в умовах децентралізації влади на сучасному етапі в Україні: дис. доктора філософії з публічного управління та адміністрування: 281. Київ, 2020. 258 с.

34. Менеджмент: підручник / С. Ю. Бірюченко, К. О. Бужимська, І. В. Бурачек та ін.; під заг. ред. Т. П. Остапчук. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка». Житомир: Вид-во «Рута», 2021. 856 с.

35. Мярковський А. І. Антикризове управління державними фінансами: питання стратегії та ефективних рішень. *Фінанси України*. 2012. № 12. С. 7-23. URL: https://fu.minfin.gov.ua/docs/FU_12_12_007_uk.pdf

36. Новакова О. В., Пашина Н. П. Аналіз державної політики: навч. посібник. Вид. 2-е, перероб. і доп. Маріуполь: Вид-во Маріупольського державного університету, 2017. 304 с.

37. Пасічний М. Д. Фінансова політика держави: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 440 с.

38. Портна О. В. Державна політика модернізації сукупного фінансового потенціалу України. *Проблеми економіки*. 2016. № 2. С. 161-166. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2016-2_0-pages-161_166.pdf

39. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000р. № 1602-III. Дата оновлення: 02.12.2012. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>

40. Публічна політика та суспільні зміни в Україні в контексті євроінтеграції: монографія / авт. кол.: С. О. Телешун, С. В. Ситник, І.В. Рейтерович, О.Г. Пухкал та ін.; за заг. ред. С. О. Телешуна. Київ: НАДУ, 2017. 248 с.

41. Пустовойт О. В. Економічне зростання України: проблеми та можливості прискорення. *Економіка і прогнозування*. 2017. № 4. С. 71-92.

42. Радіонов Ю. Д. Фінансова політика та проблеми ефективності її реалізації в Україні. *Наукові праці НДФІ*. 2014. № 4 (69). С. 20-26.

43. Романов В. Є., Рудік О. М., Брус Т. М. Вступ до аналізу державної політики: навч. посібник. Київ: НАДУ, 2003. 171 с.

44. Сніжко О. В. Фінансовий розвиток трансформаційних економік: структурно-функціональний аналіз: монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2009. 815 с.

45. Соловей Д. А. Державна антикризова політика щодо трансформації фінансово-господарських механізмів на сучасному етапі епідеміологічних викликів у зарубіжних країнах. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2021. № 4 (31). С. 32-36.

46. Соловей Д. А. Державна політика системного залучення інвестицій у контексті стабілізації національної економіки. *Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика*: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 17-18 травня 2019 р.). Харків, 2019. С. 271-273.

47. Соловей Д. А. Державна політика трансформації фінансово-господарських управлінських механізмів на сучасному етапі пандемічних викликів COVID-19. *Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи*: зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 11 лютого 2022 р.). Хмельницький, 2022. С. 114-116.

48. Соловей Д. А. Соціально-гуманітарні фактори державної інформаційної політики щодо охорони здоров'я в період пандемії COVID-19. *Реформування процесів публічного управління в сфері освіти та науки у глобалізаційному та інформаційному суспільствах*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Переяслав, 30 жовтня 2020 р.). Переяслав, 2020. С. 182-185.

49. Стратегія та механізми забезпечення фінансово-економічної безпеки: монографія / за заг. ред. В. П. Ільчука. Чернігів: ЧНТУ, 2017. 349 с.

50. Тертичка В. В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. К. : Основи, 2002. 750 с.

51. Толуб'як В. С., Королюк Ю. Г. Політика економічної безпеки України в умовах глобальних загроз. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 6. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.6.3/

52. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої: Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

53. Україна та МВФ: співробітництво в умовах виходу з кризи: наук.-аналіт. доповідь / за заг. ред. С. М. Аржевітіна. Київ: КНЕУ. 2017. 199 с. URL: http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/24106/1/ukr_mvf.pdf

54. Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>.

55. Фінансова політика в умовах тінізації та дисбалансів на ринку праці: методологія та інструментарій: монографія / за ред. І. Г. Лук'яненка; Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». Київ: НаУКМА, 2020. 441 с.

56. Фінансове забезпечення структурної модернізації реального сектора економіки України: монографія / за ред. В. В. Зимовця. Київ: Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2017. 395 с.

57. Фіскальний простір сталого соціально-економічного розвитку держави: монографія / за ред. А. І. Крисоватого. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 330 с.

58. Фролова Н. Л. Антикризовий підхід до державного регулювання малого та середнього підприємництва в Україні. *Агросвіт*. 2019. № 3. С. 71-78.

59. Черничко Т. В. Фінансові відносини в системі економічних відносин. Науковий журнал «Бізнес Інформ». Харків: Видавничий дім «Інжек», 2014. № 5 (436). С. 342-346.

60. Шайгородський Ю. Ціннісні трансформації в період суспільних змін. *Соціальна психологія*. 3009. № 3. С. 86-94.

61. Шумська С. Моніторинг макроекономічних дисбалансів за індикаторами фінансової сфери: європейські уроки для України. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2018. № 6. С. 97-107.

62. Bundesministerium für Wirtschaft und Energie (BMWi): portale. URL: https://www.giz.de/de/mit_der_giz_arbeiten/427.html

63. Data on EBRD work in Ukraine. URL: <https://www.ebrd.com/whereweare/ukraine/data.html>.

64. Davis E. P. Towards a Typology for Systemic Financial Instability. URL: <http://www.ephilipdavis.com/typology2.pdf>

65. Petrunenko I. Global trends in modernization of state regulatory methods and tools in economic relations. *European Cooperation*. 2018. № 9 (40). P. 18-28.

66. Recommendation of the council on budgetary governance. The official website of OECD. URL: <https://www.oecd.org/gov/budgeting/Recommendationof-the-Council-on-Budgetary-Governance.pdf>

67. Schinasi G. J. Defining Financial Stability. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2004/wp04187.pdf>

68. The Global Competitiveness Report / World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/reports>

Виконав: студент
магістратури за
спеціальністю 281 Публічне
управління та
адміністрування заочної
форми навчання

_____Юрій МАРЧАК

Науковий керівник:
завідувач кафедри
публічного управління та
адміністрування,
д.держ.упр., професор

_____Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

**Робота допущена до
захисту:**

завідувач кафедри
публічного управління та
адміністрування,
д.держ.упр., професор

_____Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ